

OBSAH

	Str.
Téma čísla	
Charta lidských povinností <i>Miloš Zapletal</i>	2
Svoboda <i>Ivo Jirásek</i>	5
Inspirace	
iCan – experiment prepojenia. <i>Andrej Kirchmayer</i>	8
Příklady táhnou	
Pojetí výuky Zážitkové pedagogiky na Teologické fakultě Jihočeské univerzity <i>Richard Macků</i>	11
Svobodné rozhodování ve školních lavicích – má šanci na úspěch? <i>Kristina Studená</i>	13
Metodika	
Filozofie pro děti – specifický způsob výchovy zážitkem <i>Richard Macků</i>	15
Recenze	
Třikrát o svobodě z Vyšehradu <i>Ivo Jirásek</i>	19
Opět rozjitřený foglarovský svět <i>Ivo Jirásek</i>	25
Misto	
Chata Zuzana Marie Stracenská	28
Za zvoničkami Milenců... <i>Richard Macků</i>	29

Charta lidských povinností

in [Téma čísla](#)

V posledních desetiletích slyšíme a čteme velice často o Chartě lidských práv. Stalo se z ní jakési moderní evangelium, na které se kdekdo odvolává. V demokratických zemích především ti lidé, kteří požadují od společnosti různé výhody.

Na rozdíl od evangelia křesťanského je však tento „posvátný text“ v mnoha státech závaznou právní normou. Nemám nic proti němu, považuju ho za správný a potřebný, ale vadí mi, že současně s ním nebyla světovým společenstvím formulovaná a odhlasovaná také Charta lidských povinností. Její neexistence umožňuje, aby se lidských práv dovolávali a tvrdě je prosazovali i lidé, kteří sami necítí vůči společnosti žádnou odpovědnost a chovají se jako paraziti. Ostatní se o ně musí postarat, sami však nejsou ochotni pro druhé hnout prstem.

Nejsem první, kdo po Chartě povinností volá, její potřebnost si uvědomuje hodně lidí, ale zatím jsem nikde nenarazil ani na pokus o její formulaci. Vlastně jeden návrh se mi dostal do ruky, jeho obsah se přesně nekryje s Chartou lidských povinností, ale má k ní blízko. Přednesl jej bývalý německý kancléř Helmut Schmidt v září 1997 na Pražském hradě v rámci Fóra 2 000 jako „Všeobecné prohlášení lidských odpovědností“. Je to dílo rady zvané InterAction, o které jinak nic nevím.

Za preambuli následuje 19 článků, které tu podávám ve zkráceném znění:

1. Každá osoba má odpovědnost zacházet se všemi lidmi humánně.
2. Žádná osoba by neměla podporovat žádnou formu nehumánního chování.
3. Všichni podléhají etickým normám. Každý má odpovědnost prosazovat dobro a vyhýbat se zlu.
4. Všichni musí přijmout odpovědnost vůči všem, rodinám, komunitám, rasám, národům a náboženstvím.
5. Každá osoba má odpovědnost mít k úctu k životu. Nikdo nemá právo ranit, mučit nebo zabít jiného člověka. To nevylučuje právo na sebeobranu.
6. Spory mezi státníky, skupinami i jednotlivci by se měly řešit bez násilí.
7. Každá osoba musí být chráněna. Ochranu vyžadují i zvířata a přírodní prostředí.
8. Každá osoba má odpovědnost chovat se slušně, poctivě a nestranně. Žádná osoba ani skupina by neměla oloupit nebo připravit svévolně o majetek jiné lidi.
9. Všichni mají odpovědnost usilovat o překonání chudoby, podvýživy, nevědomosti a nerovnosti. Podporovat udržitelný rozvoj po celém světě.
10. Všichni mají odpovědnost rozvíjet své talenty.
11. Veškerý majetek musí být užíván v souladu se spravedlností a k pokroku lidstva.
12. Každá osoba má odpovědnost mluvit a jednat pravdivě. Nikdo by neměl říkat lži. Nikdo není povinen říkat celou pravdu.
13. Nikdo není vyňat z všeobecných etických norem.
14. Svoboda sdělovacích prostředků musí být používána s odpovědností a rozvahou. Senzačnímu zpravodajství, snižujícímu člověka a jeho důstojnost, je nutně se vyhýbat.
15. Představitelé náboženství by neměli podněcovat nenávisť, fanatismus a náboženské války, měli by podporovat toleranci.
16. Muži a ženy mají odpovědnost projevovat si navzájem úctu v partnerských vztazích.
17. Manželství vyžaduje lásku, věrnost odpuštění.
18. Rodiče ani jiní dospělí by neměli vykořisťovat, zneužívat nebo týrat děti.
19. Nic v tomto prohlášení nedává státu, skupině či osobě právo provádět činnost zaměřenou na zničení kterékoli z uvedených odpovědností, práv a svobod.

O autorovi

Miloš Zapletal

1930, spisovatel (Sedmička, Ostrov přátelství, Stezka odvahy, Soví jeskyně ad.), autor a editor nejenom skautských příruček (edice Skautské prameny), editor vybraných textů z kronik pražské Dvojky (v rámci

Sebraných spisů Jaroslava Foglara), sběratel a popularizátor her (řada knižních titulů včetně čtyř objemných svazků Velké encyklopedie her), překladatel (knihy E. T. Setona).

Autorovy nejpoblíbenější příspěvky

Charta lidských povinností
Článek - 29. Červen, 2010

O smyslu života
Článek - 11. Únor, 2011

Skauting a služba
Článek - 2. Únor, 2012

Při vší úctě k tomuto pokusu mi návrh Charty lidských odpovědností připadá v mnoha bodech málo konkrétní a některé formulace nedůrazné. „Spory mezi státníky, skupinami i jednotlivci **by se měly** řešit bez násilí.“ Místo „by se měly“ je lepší „**nesmí se**“. Ale tady narážím na zásadní problém. Je vůbec možné požadovat tak kategoricky zákaz násilí v řešení sporů, při nich by šlo například o bytí a nebytí jedné strany? Nebo při nichž by jedna strana svým jednáním bezostyšně pošlapávala práva druhé strany?

Kloním se tedy k názoru, že by Charta lidských povinností měla obsahovat jasné, konkrétní příkazy, formulované co nejstručněji. Vezměme si příklad z biblického desatera, i když to je až příliš stručné. K těmto lapidárním příkazům by patřil výklad a komentář, který by je osvětlil z různých stran.

Uvítal bych, kdyby se co nejvíc lidí podílelo na přípravě této Charty svými návrhy, co by měla obsahovat a jak by měly znít její jednotlivé body. Uvedu příklad.

„Kdo je schopen práce, ale z různých důvodů ji nemá a je odkázaný už déle než tři měsíce na finanční pomoc státu, musí peněžité dávky odpracovat veřejně prospěšnou činností.“

Výklad: „Nikdo práce schopný by neměl požadovat od společnosti peníze a nic jí za to nedat. Sociální pomoc státu můžeme odpracovat úklidem ulic, péčí o městskou zeleň, odklizením sněhu z chodníků, shrabáváním podzimního listí, dohledem nad pořádkem v parcích a na dětských hřištích, čištěním zdí od výtvorů sprejerských vandalů atd.

Kvalitnější lidé z řad nezaměstnaných by byli pověřeni dohledem nad prováděním veřejně prospěšných prací a jejich evidencí. Ulice, které někdy vypadají spíš jako smetiště, by mohly po celý rok zářit čistotou. A město by to nestálo ani korunu.

Vyjmenované práce by jistě nestačily pro všechny nezaměstnané, bylo by potřeba sestavit co nejširší katalog možností. Radnice by měly zdarma k dispozici přinejmenším pomocné dělníky při budování staveb a realizaci projektů financovaných z městských zdrojů.

Tato „pracovní povinnost“ by ovšem musela být uzákoněná a její podmínky dokonale promyšlené. Například kolik hodin musí člověk dostávající dávky odpracovat.

Nechápu, proč takový zákon sněmovna už dávno neodhlasovala.

Tohle opatření by možná přimělo i lenochy, kteří zneužívají sociální pomoc státu, aby si hledali lépe placené zaměstnání, když už stejně nemůžou sedět v hospodě nebo doma a civět na televizi.

A sankce za odepření veřejně prospěšné práce? Ztráta státní podpory. Špatně vykonaná práce? Snížení sociální dávky.

Dávno se ptám: Proč je tolik občanů České republiky nezaměstnaných, když tu pracuje několik set tisíc zahraničních dělníků?

Ještě jeden bod Charty lidských povinností bych tu rád zmínil:

„Každý je povinen pečovat o své zdraví.“

To je jistě velmi neurčitě formulovaná povinnost. Co s tím? V jejím výkladu by mělo stát, co považuje dnešní lékařská věda za vědomé poškozování vlastního zdraví. Patří sem určitě kouření a užívání nebezpečných drog. Jaký dopad však může mít pouhé konstatování povinnosti pečovat o vlastní zdraví bez citelných sankcí? Varovný slogan na krabičkách, že kouření způsobuje rakovinu, nemá zřejmě žádoucí efekt. Účinnější sankcí by mohlo být zvýšení zdravotního pojištění pro kuřáky a uživatele drog. Je jisté, že většina z nich v budoucnosti na svůj zlovyk doplatí zdravotně. Proč by pak jejich nákladné léčení měli platit ze svých daní ostatní?

Nevím, jestli nějaký zákon zakazuje kouření mladým lidem, ale vzhledem k tomu, že se cigarety nikde nesmějí prodávat osobám do 18 let, je kouření dětí a nedospělých považováno za velké zdravotní riziko. Kde tedy děti berou cigarety, když jim je nikdo nesmí prodat? Proč mnoho rodičů toleruje, že jejich ratolesti kouří a ohrožují tak své zdraví víc než dospělí? Kdyby museli zaplatit pokutu za to, že byl jejich nedospělý potomek přistižen se zapálenou cigaretou, určitě by na něj lépe dohlíželi.

Jak je vidět, i bod Charty lidských povinností popsany jen sedmi slovy vyvolává mnoho otázek a je třeba ho důkladně promyslet.

Teď se ptám: Jaké další body by měla Charta lidských povinností obsahovat? Když o tom nahlas uvažuji, měly by se týkat především vztahů člověka – k sobě samému, ke své rodině, k jiným lidem (společnosti, národu). Ale i k přírodě a životnímu prostředí.

Je už čas, aby taková Charta vznikla a byla slavnostně vyhlášena.

© Copyright 2010-2015 Gymnasion, o.p.s.

Vydavatel: Gymnasion, o.p.s., V Kukle 336/3, 779 00 Olomouc 9; IČ: 28585861

Šéfredaktor: Ivo Jirásek, kontakt: sefredaktor@gymnasion.info.

Grafický design: Vladimír Halada; Autorská práva vykonává vydavatel. Jakékoliv užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým je možné jen se souhlasem vydavatele. Za obsah jednotlivých příspěvků odpovídají jejich autoři.

Tištěný Gymnasion: Pro více informací nebo v případě problémů s objednávkou kontaktujte:

Svoboda

in [Téma čísla](#)

Je svoboda volností výběru?

Na první (nereflektivní) pohled se zdá, že svoboda je přímo úměrná možnostem volby. Vybrat si, co s vlastním časem, jaké aktivity zvolím, jaké zboží si koupím - ale také jaký tým si vybuduji, na jaká témata zaměříme pozornost, jaké programy zařadíme do scénáře. Při podrobnějším zaměření se na vlastní zkušenosti však budeme jistě snadno konstatovat, že čím více možností na výběr máme, tím hůře se nám rozhoduje. Pokud mám v obchodě k dispozici dva jogurty, lehce se mezi nimi orientuji a určím si naprosto jasné preference. Ale mám-li jich vedle sebe dvacet? Který z nich je pro mě nejvhodnější? Naprosto stejné je to v projektech pod křídly zážitkové pedagogiky: zažil-li jsem dva kurzy a tam na mě zapůsobil pouze několik málo her, určitě budu chtít zopakovat silné zážitky (a tím pádem i hry, které prožitkové situace vyvolaly). Mám-li však za sebou kurzů 20 a znám-li nepřehledný rejstřík programových možností, vybírá se obtížněji: vědomí kontextů, horizontů, možných vyznění, různorodých sehravek, úspěchů i neúspěchů podstatně ztěžují jednoznačnost volby.

Filosofické souvislosti

V dějinách myšlení bychom se mohli pít po různorodém svázání svobody s jinými projevy života a světa, mohli bychom hledat propojení s vůlí (Epiktétos), s vášněmi (Platón), s rozumem (Descartes), s určeností neboli determinismem (Spinoza), s milostí (křesťanství), s politikou (heslo francouzské revoluce), s etikou a dobrou vůlí (Kant), s dějinností (Hegel), s nutností a prací (Marx). Dokonce bychom našli specificky český přístup, nesubstanční ontologii Egona Bondyho, který právě svobodu klade jako základní kategorii a východisko i cíl veškerého svého myšlení. Může však být takováto (nebo jakákoliv jiná) inventura onou "službou filosofii" ze Senecova citátu v rámečku vpravo nahoře?

Opravdu spočívá podstata svobody ve službě filosofii? Je to tak? Pravděpodobně ano, pokud si pod tímto vznešeným názvem nepředstavujeme nudné soupisy jmen myslitelů a jejich děl, dat narození a úmrtí, základních floskulí a pouček, do nichž se smrsky původně odvážné ideje. Filosofie je dobrodružnou cestou hledání souvislostí, hloubky názorů. Proměna filosofie (tedy onoho přirozeného ptaní se po podstatě, jak je naprosto volně - svobodně - pěstoval třeba Sókratés v dialogické výměně názorů s kýmkoliv se potkal) v "tajnou nauku" zasvěcenců cizích termínů je na jedné straně pochopitelná: přesnost vyjádření myšlenky je úzce svázána s odborností využívaných termínů, takže slova jako "fenomén", "substance", "akcident", "ontologie", "esence" či "existence" jsou jen obtížně převoditelná do jiných, obsahově shodných pojmů. Na druhé straně mě však tato proměna i trápí; obávám se, že tím se ztrácí leccos podstatného z principu filosofování samého. Že namísto filosofie se pěstují její dějiny, často ve zkarikované podobě. Že nevěnujeme čas sebereflexi a přemítání o svém životě, ale učíme se ve vybraných zkratkách, co o životě napsali význační myslitelé. Že zahazujeme potenciál toho filosofického porozumění, jemuž nás učí staré doby. Že odmítnutím vyčlenění určité porce času k přemítání o sobě samém (o způsobu vlastního života, o cestě, po níž kráčíme) tak odmítáme i službu filosofii - a tím odmítáme i svobodu. Čemu vlastně - **věrně** Senecovu odkazu - máme sloužit, abychom se dostali do sféry svobody? Prostě lásce k moudrosti: nespokojovat se s povrchním "googlováním", ale hledat podstatu;

Nikdy nebude svobodný pro mne, kdo ve strachu žije.

Horatius

Vždyť služba filozofii je již svoboda.

Seneca

Člověk je odsouzen ke svobodě.

Jean Paul Sartre

O autorovi

Ivo Jirásek

Profesor Univerzity Palackého přednášející na Fakultě tělesné kultury UP. Po dvě desetiletí byl instruktorem Prázdninové školy Lipnice, patnáct let působil jako lektor Outward Bound - Česká cesta, s.r.o., stál u zrodu a

profilaci časopisu Gymnasion, spoluzakladatel o.p.s. Gymnasion

Autorovy nejpoblárnější příspěvky

Čas volnosti – čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase

Článek - 8. Červen, 2014

Mýtus Věčného Žida (Legendy o Ahasverovi)

Článek - 24. Leden, 2014

Neúspěch

Článek - 25. Květen, 2010

Svoboda

Článek - 8. Červenec, 2010

Učit (se) příběhem: Komenského Labyrint a didaktické možnosti narativní alegorie

Článek - 19. Prosinec, 2014

nepodléhat tlaku okolí, ale ptát se, kým doopravdy jsem. A kam že se to svojí službou můžeme dostat?

Svoboda vnější - od něčeho

První typ svobody je svoboda od vnějšího nátlaku. To je ono nejběžnější vnímání: osvobodit se od jha otroctví, od pout nátlaku ekonomického, či od svázanosti politické. Ale také od rodičovských příkazů, od omezení povinnostmi, což je nečastější vnímání dospívajících - možnost vyzkoušet alkohol, drogy, sex, překročit zákazy, toto uvolnění může být nezralým projevem touhy po svobodě. Jak takovou formu svobody jakožto odstranění bariér můžeme převést do programů na našich kurzech a tím k uvědomění si omezené platnosti takto chápané svobody? Příkladů je mnoho, mají však jedno společné - zodpovědnost. Zalistujte někdy závěrečnými zprávami prvních ročníků kurzů GO!. Povolená ochutnávka vína - bez opíjení. Informace o sexualitě - bez nabádání k promiskuitě. Zdánlivé uvolnění hranic zakazovaného se překlápí k dobrovolnému vytyčování hranic pro sebe sama.

Svoboda vnitřní - k něčemu

Zde se dostáváme k jinému porozumění svobodě: je to vnitřní svoboda úsudku a hodnocení. Proto i otrok může být svobodný (jak deklarují stoikové), proto i v koncentračním táboře lze vnímat svobodu vlastních postojů (jak zřetelně popisuje Frankl). Tedy i v podmínkách krajního nátlaku vnějšího si mohu ponechat přesvědčení o dokonalé vnitřní svobodě, což může být dosvědčeno v krajním případě až smrtí. I tuto svobodu známe z naší každodennosti, byť ve zdánlivě jiných projevech: jsou to ony možnosti volby v nakupování zboží či ve výběru programů politických stran. Svoboda zhodnocení a volby je druhou stranou překročení vnějšího omezení. Dávno pěstovaná kultura diskusí a rozhovorů v projektech hlásících se k zážitkové pedagogice je ukázkou svobody myšlení a vyjadřování. Co bylo kdysi vnímáno jako překročení vnějšího omezení (můžeme vyjadřovat své názory zcela svobodně!) je dnes chápáno jako vymezení vnitřní: nejde o to vyjádřit jiný názor, jde o fakt k některému ze všech možných se vůbec přihlásit. To však vyžaduje často vyšší míru odvahy než jednoduchá kritika, neboť cokoliv je možné, "anything goes!".

Svoboda jako hra

S touto paralelou přišel Jan Sokol a myslím, že pro zážitkové pedagogy může být nesmírně inspirativní. Pravidla hry jsou pevná, přesto může být každá sehračka zcela jiná. Pravidla nás zdánlivě omezují, ve skutečnosti však vytyčují prostor a čas, možné způsoby našeho chování. A v tomto rámci, v tomto vymezení se pohybujeme zcela svobodně. Reagujeme na spoluhráče a zároveň vytváříme nové situace pro jejich reakce. Jsme v souvislosti svobodných voleb proměn situací, kladení otázek a poskytování odpovědí.

Svoboda a zodpovědnost

Sartrův výrok v rámečku je neúplný - přesto bývá právě takto nejčastěji používán. Postačí nám, že svoboda je naším údělem. Že máme nejenom možnost, ale nutnost volby. Jak však zní citát celý? *Člověk je odsouzen ke svobodě i k provázející jej odpovědnosti.*

To je hodně silné - tvrzení, že svoboda nemůže být neomezená (zastánci liberalismu či anarchismu pochopitelně budou tvrdit opak). Plně souhlasím s Milošem Zapletalem (jehož text v této rubrice rozhodně stojí nejenom za přečtení, ale zejména za hlubokou úvahu!!), že akcelerace práv (tj. volnosti, neboli svobody) je neúměrná, pokud není doprovázena povinnostmi (zodpovědným přístupem k možným výběrům).

Zdá se, že trojí vymezování principu svobody, ale také soudobé úvahy nad tímto tématem, se tak slévají v dvojedinou, zdánlivě protichůdnou kategorii. Nemůžeme se tvářit, že svoboda si může uzurpovat práva absolutní platnosti. Protože zodpovědnost není protikladem svobody, je bytostnou součástí jejího správného uplatňování.

© Copyright 2010-2015 Gymnasion, o.p.s.

Vydavatel: Gymnasion, o.p.s., V Kukle 336/3, 779 00 Olomouc 9; IČ: 28585861

Šéfredaktor: Ivo Jirásek, kontakt: sefredaktor@gymnasion.info.

Grafický design: Vladimír Halada; Autorská práva vykonává vydavatel. Jakékoliv užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým je možné jen se souhlasem vydavatele. Za obsah jednotlivých příspěvků odpovídají jejich autoři.

Tištěný Gymnasion: Pro více informací nebo v případě problémů s objednávkou kontaktujte:

iCan – experiment prepojenia.

in [Inspirace](#)

Pod pojmom experiment si predstavujem nie len nejaký pokus alebo skúšku, ale najmä niečo nové, niečo čo ešte nikto predtým neskúsil, niečo čo môže posunúť bádanie v oblasti zas o kus napred. Pod experimentom v zážitkovej pedagogike si predstavujem kurz, projekt alebo počín, ktorý môže rozšíriť hranice nášho pôsobenia na človeka **novým** smerom a prispieť oboru novými metódami. Mal by tak zároveň posunúť zážitkovú pedagogiku ako pedagogický smer, ktorý si neustále hľadá svoje miesto medzi ostatnými výchovnými a vzdelávacími smermi. Experiment je vlastne vykročenie za hranicu poznaneho do miest, kde sa môže stať čokoľvek a kde treba očakávať i možný neúspech. Ten má však tiež svoju významnú hodnotu, ktorá spočíva v tom, že nás môže povzbudiť do ďalšej činnosti, pokiaľ sme silný. Takisto i poznanie, že tadiaľto cesta nevedie, je často dôležitou skúsenosťou. Zážitková pedagogika potrebuje pre svoje profilovanie, rozširovanie a ukotvenie svojich metód experimentov čo najviac. Mali by nielen ukazovať a mapovať možné cesty, ale zároveň inšpirovať ostatných po nich kráčať.

iCan ako experimentálny projekt

Skoro každý nový kurz je do určitej miery experimentom, pokiaľ neopakuje už staré známe prežité do nového šatu. Verím, že iCan je projektom, ktorý má v sebe prvkov experimentu veľa. O iCane píšem ako o projekte. Nejedná sa totiž len o samotný kurz s dvoma pokračovaniami, ale o polročný projekt, ktorého súčasťou je i priebežná spolupráca s účastníkmi a ich podporovanie. Viac o projekte písať nebudem, pretože viac nájdete v minulom čísle Gymnasionu v článku Terezy Damaškovej, ktorý bol zameraný na metódu a ďalej na webe PŠL.

Ale naspäť k tomu experimentu. Osobne vnímam projekt iCan experimentálny z troch dôvodov:

1. Samotným zameraním, obsahom a spojením dvoch značne odlišných oblastí.
2. Významným silným presahom, ktorý je zároveň cieľom projektu.
3. Prepojením cieľov projektu s výskumom.

Obsahom iCan je zmena životného štýlu účastníkov a jej udržanie. Podobne ako každý poctivo pripravený a realizovaný zážitkový kurz by mal človeka istým smerom nakopnúť, zmeniť, šokovať, inšpirovať, motivovať. iCan v sebe tento parameter rozhodne má, pretože cieľom úvodného kurzu je informovať, vysvetliť, motivovať a ukázať cestu, na

O autorovi

Andrej Kirchmayer

Mgr. Andrej Kirchmayer (1979)
Zamestnanec a interný doktorand na FTK UP v Olomouci, redaktor časopisu Gymnasion, absolvent oboru Rekreatologie, inštruktor a konzultant Štúdia zážitku

Outward Bound Slovensko, inštruktor Prázdninové školy Lipnice. Neziskovému i komerčnému zážitkovému vzdelávaniu sa venuje od roku 1997. Podieľal sa na rozvoji občianskych združení v oblasti zážitkovej pedagogiky Štúdio zážitku, Na pohodu a Prameny.

kirchmayer@outwardbound.sk

Autorovy najpopulárnejšie príspevky

Štukológia

Hry - 30. Leden, 2012

Tamagochi

Hry - 30. Leden, 2012

Netradičný orchester

Hry - 21. Březen, 2011

Dabing

Hry - 25. Leden, 2011

Ako sa dostať telu "na telo"?

Članek - 17. Březen, 2011

ktorú sa účastníci musia vydať sami. Cieľ celého projektu je v jeho priebehu konkretizovaný do individuálnych cieľov, ktoré sa účastníci snažia postupne naplňovať. Cieľ sa teda stáva dôležitým presahom kurzu o ktorého význame pre účastníka a jeho život nie je nutné diskutovať.

Čo je na projekte z môjho pohľadu najviac experimentálne je to, že svojím zameraním a obsahom spája teóriu a prax podpory zdravia a zdravého životného štýlu s metódami zážitkovej pedagogiky, ktoré majú znásobiť vplyv celého projektu na jeho účastníkov. Povieť si, že na tom nie je nič prevratné, že takýto je vlastne každý kurz, ktorý používa metódu zážitkovej výchovy k rozvoju osobnosti účastníkov a k dosiahnutiu výchovných alebo vzdelávacích cieľov.

Je však dôležité vnímať projekt iCan nielen z pohľadu zážitkovej pedagogiky ako kurz, ktorého náplňou je zlepšovanie zdravia, ale je nutné ho vnímať i z pohľadu oblasti podpory pohybovej aktivity. Približne polovica programov totiž svojim obsahom spadá do tejto oblasti. Najmä z tohto hľadiska totiž predstavuje projekt svojim spojením s metódami zážitkovej pedagogiky významný experiment. Úspešnosť väčšiny existujúcich programov zlepšovania zdravia a životného štýlu je totiž buď príliš nízka alebo s krátkodobým trvaním. Projekt by bolo možné zrealizovať i formou klasického individuálneho alebo skupinového poradenstva. Podstata experimentu preto tkvie práve v pridanej hodnote, ktorú do projektu vnáša zážitková pedagogika. Naším cieľom je pokúsiť sa tento vplyv i vedecky zachytiť. Projekt iCan tak predstavuje novú metódu pôsobenia, ktorá by mohla byť efektívna. Či to tak bude, ukáže čas.

Prelínanie podpory zdravia a zážitkovej pedagogiky v projekte iCan

A ako sa nám podarilo skĺbiť tieto dve oblasti? Čo si predstaviť pod oným spojením? Diskusia, ktoré sme na prípravných schôdkach viedli ohľadom konkrétneho zamerania projektu, miery ovplyvňovania oblastí životného štýlu, rozdelenia časového priestoru jednotlivým oblastiam boli siahodlhé a veľmi vyčerpávajúce. Výsledok však rozhodne stojí za to. Myslím, že prepojenie sa nám podarilo úspešne. Dochádza k nemu v niekoľkých rovinách.

1. Rovina dramaturgická.

V scenári kurzu sa okrem klasických dramaturgických vln (fyzickej, psychickej, skupinovej...) vinie i línia teoretická. Predstavuje najdôležitejšie poznatky z oblasti fyziológie, výživy, významu pohybu pre človeka a iné, ktoré je nutné účastníkom predať

v rámci kurzu. Táto línia má sama o sebe svoju vlastnú dramaturgiu, ktorá nielenže dodržiava najzákladnejšie pravidlo od jednoduchšieho k zložitejšiemu, ale okrem toho je naviazaná na všetky ostatné programy, ktoré na ňu nadväzujú. Programy a špecifické aktivity sú teda uvádzané i s ohľadom na posun účastníkov v oblasti teoretických poznatkov. Scenár tak tvorí pavučinu vzťahov medzi jednotlivými programami s dôležitou logickou nadväznosťou. Vytvorenie tejto línie a systému previazanosti programov bolo kľúčovým dramaturgickým prvkom a zároveň jednou z najnáročnejších úloh prípravy projektu.

2. Rovina programová.

Programy sú koncipované tak, aby postupne naplňali obe hlavné oblasti. Naším cieľom bolo poskytnúť účastníkom dostatok informácií pre pochopenie dôležitosti zmeny k zdravšiemu životnému štýlu a zároveň im aj ukázať možnosti ako si nastaviť reálne ciele a ako ich dosiahnuť. Na druhú stranu bolo pre nás podstatné vytvoriť kurz, na ktorom účastníci zažijú silné momenty a odnesú si dlhotrvajúce zážitky, ktoré im budú pomáhať na ich ceste za splnením svojich cieľov. S tým veľmi úzko súvisí i motivácia účastníkov v priebehu celého projektu. V scenári si preto svoje podstatné miesto našli i klasické lipnické hry a programy ako Nexus, Fashion, Nočné obrazy či vysoké laná. Keďže však bolo časovo náročné plnohodnotne naplniť obe nádoby, muselo logicky dôjsť k určitému splynutiu. Výsledkom sú premiéry a koncepty ako Metabolizmus, Voľné radikály, Sežer a spal, Shopping, ktoré v sebe úspešne predstavujú ako rovinu zážitkovú, tak teoretickú. Tvoria tak významnú zložku scenára, v ktorej si na pozadí hry účastníci uvedomujú a utvrdzujú dôležité poznatky, na ktorých projekt stavia.

3. Rovina personálna.

Je logické, že na realizáciu tohto projektu musí byť tím zložený nielen zo skúsených inštruktorov, ale takisto z odborníkov na životný štýl, výživu, fyziológiu atď. V tíme iCan sú bohato zastúpené obe roviny. V tíme sú ôsmy skúsení inštruktori, z ktorých štyria sú zároveň absolventi Rekreatológie na FTK UP Olomouc so špecializáciou Manažment životného štýlu, ktorý sa aktívne zaoberajú realizáciou zážitkových projektov z firemného i nekomerčného sektora. Tento fakt je jedným z kľúčových faktorov pre efektívne realizovanie tohto projektu. Okrem toho sú súčasťou širšieho tímu i ďalšie dve rekreatolóžky, ktoré majú na starosti stravu účastníkov, ktorá má byť zdravá a inšpirujúca zároveň. Vzniká tak ďalšie prepojenie, pretože zdravá výživa je takisto súčasťou projektu. S ňou súvisí niekoľko ďalších podľa nás inovatívnych počínov.

Záverom

Prvý ročník iCan ešte neskončil. Čakajú nás ešte dva víkendové kurzy a štyri mesiace intenzívnejšej spolupráce s účastníkmi. iCan však už počítá s ďalšími ročníkmi projektu a zároveň s monitorovaním a udržovaním kontaktov s účastníkmi z dôvodu sledovania úspešnosti premiérového projektu. Zároveň nás čaká vyhodnocovanie nazbieraných dát a ich porovnanie s dátami po ukončení projektu. iCan je beh na dlhú trať nielen pre účastníkov, ale i pre realizačný tím. Verím, že jeho prínos však bude podstatný ako pre oblasť zážitkovej pedagogiky, tak i pre oblasť zdravia a podpory pohybovej aktivity. Snáď sa stane pre niektorých inšpiráciou nielen v oblasti zlepšovania zdravia v spoločnosti, ale i v oblasti zážitkovej pedagogiky. Možností je veľa, záleží len na nás ako ich využijeme.

Pojetí výuky Zážitkové pedagogiky na Teologické fakultě Jihočeské univerzity

in Příklady táhnou

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích vznikla rozhodnutím České národní rady dne 9. července 1991. Zakládajícími fakultami byly Pedagogická a Provozně-ekonomická. Po schválení Akademickým senátem Jihočeské univerzity 8. listopadu 1991 byla do svazku univerzity přijata i nově konstituovaná Teologická fakulta. Teologická fakulta v Českých Budějovicích se zaměřila zejména na zajišťování studia teologie pro laiky, tedy pro všechny vážné zájemce a to i z řad žen (nejde tedy o kněžský seminář). Postupem času přibýly k oborům teologie, výuka náboženství a pastorační asistence i další obory jako humanistika, *pedagogika volného času*, sociálně-charitativní práce či navazující magisterské obory jako je teologie služby apod. V akademickém roce 1990/1991 (první rok fungování) byla otevřena pouze kombinovaná forma studia. Od následujícího akademického roku pak i forma prezenční. Počet studentů na Teologické fakultě JU utěšeně narůstal a to od počtu 55 při zahájení výuky až po počet přesahující jednu tisícovku v současném akademickém roce. První příležitost k setkání s metodami, jež reflektuje Zážitková pedagogika, mají studenti TF JU (a to především oborů Pedagogika volného času a Sociální práce) již na úvodních adaptačních kurzech. Samotný předmět Pedagogika zážitku se pak skládá ze tří částí.

Pedagogika zážitku 1

Výuka probíhá formou čtyřdenního intenzivního kurzu, jehož cílem je představit typologicky různorodé zážitkové programy vhodně dramaturgicky sestavené. Kurz se koná na základně mimo prostory univerzity za účasti externích lektorů i studentů, kteří již předmět absolvovali dříve. Na základě zkušeností účastníků z tohoto kurzu jsou postaveny další části výukového modulu Pedagogika zážitku.

Pedagogika zážitku 2

Druhý díl v sériálu předmětů má dvě části - teoretickou a praktickou. Teoretická část se skládá z šesti přednáškových bloků věnujících se teoretickým modelům, na kterých výchova zážitkem stojí (dramaturgie, zpětná vazba, hry, bezpečnost apod.). Uplatnění jednotlivých principů v praxi je ukázáno na příkladu kurzu, kterým všichni studenti prošli v předcházejícím semestru (Pedagogika zážitku 1). Studenti rovněž dostávají do ruky podrobný seznam literatury a jiných zdrojů, která jednak pojednává o teoretickém pozadí zážitkové pedagogiky, ale zároveň nabízí i prohloubení metodických znalostí a dovedností.

Na tuto teoretickou část pak navazuje praktický víkendový kurz, kde si účastníci pod odborným vedením sami zkouší organizovat i realizovat jednotlivé typy programů pro zbývající část účastníků. Závěr víkendu pak tvoří reflexe – zpětnou vazbu organizátorům jednotlivých aktivit dávají jak lektoři, tak ostatní účastníci.

Pedagogika zážitku 3

Úspěšné provedení jakéhokoli zážitkového kurzu si od jeho realizátorů žádá dlouhodobé zkušenosti s uváděním programů i podrobnou teoretickou průpravu. Po absolvování prvních dvou výše popsaných předmětů si studenti odnáší základní představu o tom, jak výchova zážitkem funguje, avšak získávají jen minimální praktické

Použité zdroje a zdroje dalších informací:

<http://www.tf.jcu.cz>

<http://www.zdrsem.cz>

O autorovi

Richard Macků

Mgr. Richard Macků, Ph.D. (1981), odborný asistent na Katedře pedagogiky Teologické fakulty v Českých Budějovicích. Nadšený cyklista a příznivec lyžování, sněhu a zimy obecně. Na odborné úrovni se věnuje

pedagogice volného času a zážitkové pedagogice. Jako pracovník Centra filozofie pro děti při JU v Českých Budějovicích se podílí na rozvoji a rozšiřování pedagogického programu Filozofie pro děti – především v oblasti využití metod her a zážitkových. Mezi jeho zájmy dále patří meteorologie či správa systémů. Externí lektor DIS Fryšták.

Autorovy nejpopulárnější příspěvky

Jak reagovat na otrávené účastníky, přestože se mi program zdá kvalitně připraven?
Poradna - 12. Srpen, 2014

Jaké zkušenosti máte s uváděním zážitkové pedagogiky do školního vyučování? Píšu na toto téma bakalářskou práci a budu ráda za každý Váš názor nebo konkrétní poznatek z praxe.
Poradna - 28. Srpen, 2014

Články Vydání Autoři

zkušenosti, se kterými nejsou připraveni pro vlastní praxi. Z tohoto důvodu je třeba studentům, kteří o zážitkovou pedagogiku projevují vážný zájem, nabídnout možnost spolupráce na přípravě kurzu Pedagogiky zážitku I. (tedy kurzu, kterého se sami zúčastnili o rok dříve) - studenti si tak mají možnost prakticky vyzkoušet všechny principy výchovy zážitkem a při vlastní přípravě kurzu neustále konzultovat problematiku mezi sebou i s dalšími odborníky z realizačního týmu. Supervizor, který je na kurzu vždy přítomný, pak v rámci jednotlivých sezení uskutečňovaných přímo na kurzu, dává mladým lektorům nejen zpětnou vazbu, ale též podrobnější informace – např. k vedení reflexí.

ZDrSEM

Součástí studia Pedagogiky volného času na Teologické fakultě JU je i povinnost absolvovat kurz první pomoci. Kromě kurzů vedených formou běžných přednášek, nabízí fakulta ve spolupráci s Prázdňinovou školou Lipnice v rámci celoživotního vzdělávání rovněž akreditovaný kurz ZDrSEM ve své „základní mutaci“. Pro studenty (v roli účastníka kurzu) je ZDrSEM příkladem aplikace teoretických principů v konkrétní podobě zážitkového učení.

Filozofie pro děti – specifický způsob výchovy zážitkem

Članek - 9. Červenec, 2010

Jak rozdělovat účastníky do menších skupin?

Poradna - 21. Prosinec, 2013

Co dělat s někým, kdo cíleně nabourává program (neguje jej apod.)?

Poradna - 8. Březen, 2012

© Copyright 2010-2015 Gymnasion, o.p.s.

Vydavatel: Gymnasion, o.p.s., V Kukle 336/3, 779 00 Olomouc 9; IČ: 28585861

Šéfredaktor: Ivo Jirásek, kontakt: sefredaktor@gymnasion.info.

Grafický design: Vladimír Halada; Autorská práva vykonává vydavatel. Jakékoliv užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým je možné jen se souhlasem vydavatele. Za obsah jednotlivých příspěvků odpovídají jejich autoři.

Tištěný Gymnasion: Pro více informací nebo v případě problémů s objednávkou kontaktujte:

Svobodné rozhodování ve školních lavicích – má šanci na úspěch?

in [Příklady táhnou](#)

Při současných snahách o zvýšení kvality výuky i prostřednictvím zážitkové pedagogiky se pedagogové potýkají s nejrůznějšími druhy překážek. Jeden z otazníků vyvstává také u tématu dobrovolné účasti. Pro hry a programy v rámci zážitkových kurzů je dobrovolnost jedním ze základních principů. Jak se však s dobrovolností vypořádat u žáků a studentů? Je reálné vytvořit ve výuce takové podmínky, aby při nich mohli žáci o svém počínání svobodně rozhodovat? Jako možnosti se jeví svobodné rozhodování při výběru z nabízených alternativ nebo rozhodnutí o míře vlastní aktivity.

Svoboda v jakékoli oblasti kráčí vždy ruku v ruce se zodpovědností. Žáci by proto od počátku školní docházky měli být vedeni k oběma stranám mince – k plnění povinností a nesení odpovědnosti stejně jako k možnosti svobodně se rozhodnout. Často je právě tato svobodná volba opomíjena z důvodů nesnadného uplatňování ve výuce. Mnohem jednodušší je pro učitele dávat příkazy a zadání, které musí žáci splnit, aniž by jim bylo umožněno vybrat si z více variant. Na druhou stranu ne vždy je možné dát v hodinách prostor pro alternativy. A také ne vždy jsou k tomu samotní žáci ochotní – k rozhodování je nutná samostatnost, vlastní zapojení a přemýšlení, kdežto plnění zadaných úkolů nevyžaduje vyvíjení žádné speciální aktivity. Model výuky a výchovy, při níž není žákům a studentům umožněno alespoň částečně o výuce rozhodovat, v nich může vyvolávat pocit pasivity a rezignace. Z tohoto důvodu nás mohou potkat situace, v nichž si žáci neví rady, je-li jim poskytnut širší rozlet než obvykle. Pokud se jedná o žáky základních nebo studentů středních škol, je to snáze pochopitelné, než v případech, kdy se s pasivním postojem setkáváme u studentů na vysokých školách.

Souvisí připravenost rozhodovat za sebe s věkem? V kterém vývojovém období žáka je optimální dát mu svobodu v rozhodování spojenou s nesením zodpovědnosti? V určité míře jsou rozhodováníschopní žáci i na prvním stupni ZŠ, proto by měl učitel žákům dopřávat prostor pro rozvoj nejen samostatného myšlení, ale i iniciativního jednání alespoň v rámci triviálních úkolů.

Řadou různých způsobů lze do výuky včlenit úkoly rozvíjející u žáků schopnost rozhodovat se a být za svá rozhodnutí zodpovědný. V obecné rovině se může jednat o rozhodování mezi nabízenými úkoly (např. s delším limitem pro splnění), výběr různých témat při zpracování referátů nebo projektů. V rovině konkrétních případů uvedu zkušenosti z výuky českého jazyka. s viditelným účinkem na rozvoj iniciativy a uvědomení si zodpovědnosti u žáků začleňuji možnost rozhodovat se z více variant do výuky literární výchovy na ZŠ. Např. při čtení ukázek z čítanky se žáci střídají tak, že jednotlivec po přečteném úseku, který sám uzná za vhodný (nejméně však 3 věty), vyvolá dalšího žáka. Při vytváření zápisu do sešitu si žáci vybírají, jaké informace a jaké množství si zapíší. Do poznámek o literárních ukázkách nebo knihách si mohou zapsat vlastní názor a vlastní postřehy, které se nemusí krýt s výkladem. Povinná četba je pouze doporučená četba, stanovený je minimální počet knih, žáci dostávají tipy na novější a přesto kvalitní literaturu, která se přibližuje jejich prožívání a chápání více než mnohé omílané tituly. „Oblíbená“ recitace se opravdu stává oblíbenou, neboť žáci si báseň k recitaci volí sami nebo vybírají z nabídky. Aby však hodnotná poetická díla

O autorovi

Kristina Studená
(1986), studentka postgraduálního studia na Pedagogické fakultě UP, její zájem se koncentruje na možnosti využití zážitkové pedagogiky ve výuce literární výchovy. Je organizátorkou volnočasových aktivit v rámci Hnutí Brontosaurus a dalších organizací.

Autorovy nejpopulárnější příspěvky

Svobodné rozhodování ve školních lavicích – má šanci na úspěch?

Članek - 3. Srpen, 2010

V krásu Krasu

Članek - 27. Září, 2010

neupadla v zapomnění, dostali žáci možnost je buď patřičně dramaticky přednést nebo je ztvárnit způsobem jim vlastním (rapované Nerudovy básně najednou i pro žáky sedmého ročníku získaly na atraktivitě - viz foto). Pomocí uvedených a dalších obdobných metod jsou žáci vytrženi z pasivního přihlížení a vtaženi do tvorby hodiny, z pouhého přijímání fakt a naučeného plnění zadaných úkolů nyní dostávají k dispozici svobodu (zní to až pateticky, přesto se to přibližuje skutečnosti). Uvolnění hranic sebou vždy nese určitá rizika, moje obavy o vypuknutí anarchie se naštěstí rozplynuly, ačkoli zpočátku nebylo mé počínání přijímáno jednohlasně pozitivně. Pro některé žáky se jednalo o obtíž způsobenou zapojováním vlastních sil a myšlení, jiní se snadno přizpůsobili a aktivně se zapojili. Postupem času si žáci nově vytvořený model zautomatizovali a nedocházelo k nežádoucím snahám o zneužívání jim poskytnutého prostoru nebo možnosti svobodně se rozhodovat. Nad rámec očekávání došlo u (některých) žáků i k uvědomění, že úspěšnost hodiny a uspokojení z jejího hladkého průběhu, leží rovným dílem na straně učitele i žáků samotných.

Pokud se ovšem učitel rozhodne (svobodně) požadovat po žácích aktivitu, iniciativu a samostatný výběr z variant, musí nejen jasně stanovit pravidla hry, ale též žákům objasnit nároky na úspěšné splnění vyučovacího předmětu. Možná větší požadavky na přípravu výuky i na osobnost učitele, ovšem o to větší uspokojení z pocitu, že si žáci do běžné reality odnášejí víc než jen vysvědčení a diplom z recitační soutěže.

Principy dobrovolnosti a svobodného rozhodování chápány v širším slova smyslu a uplatňovány v takovém rozsahu jako na zážitkových kurzech jsou pro školní lavice možná ideálním, stěží dosažitelným stavem. Přesto se můžeme snažit žákům poskytnout co nejvíce příležitostí pro svobodné rozhodování, než dospějí do vyšších ročníků k Hegelovu výroku o tom, že svoboda je stejně pouze poznaná nutnost.

© Copyright 2010-2015 Gymnasion, o.p.s.

Vydavatel: Gymnasion, o.p.s., V Kukle 336/3, 779 00 Olomouc 9; IČ: 28585861

Šéfredaktor: Ivo Jirásek, kontakt: sefredaktor@gymnasion.info.

Grafický design: Vladimír Halada; Autorská práva vykonává vydavatel. Jakékoliv užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým je možné jen se souhlasem vydavatele. Za obsah jednotlivých příspěvků odpovídají jejich autoři.

Tištěný Gymnasion: Pro více informací nebo v případě problémů s objednávkou kontaktujte:

Filozofie pro děti – specifický způsob výchovy zážitkem

in **Metodika**

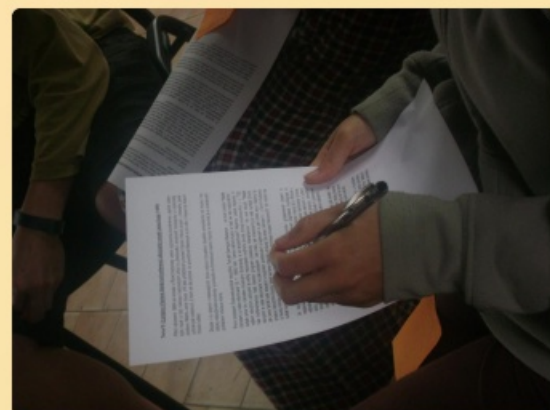
Svoboda se stala ústředním tématem tohoto čísla Gymnasionu. Co to ale je svoboda? Kde začíná a kde končí? Kdo a co všechno může být svobodný? Je k něčemu dobré být svobodný? To jsou filozofické otázky, které napadají každého z nás i přesto, že každý z nás filozofem - profesionálem není. Přesto bychom měli umět postavit se čelem k řešení takových otázek a měli bychom umět takové otázky řešit i s frekventanty našich (zážitkových) kurzů. Jednou z cest, jak to udělat, je využít metody vycházející z pedagogického programu Filozofie pro děti. A nenechte se zmást názvem programu – Filozofie pro děti má co dát i dospělým...

V následujícím textu si představíme „Filozofii pro děti“ – její východiska filozofická i psychologická. Pokusíme se popsat metodiku i důvody, proč vůbec o tomto programu píšeme na stránkách Gymnasionu.

Co je Filozofie pro děti?

Program Filozofie pro děti (Philosophy for Children, zkr. P4C) vznikl na konci šedesátých let minulého století. Amerického profesora logiky a estetiky M. Lipmana tehdy zaráželo, jak málo studentů dokáže argumentovat skutečně správně logicky. To jej přivedlo k otázce, jak docílit toho, aby se tento neutěšený stav změnil k lepšímu. (BAUMAN, P., CVACH, R. 2008, s. 131.) Uvědomil si, že na lidi je třeba, ve smyslu zlepšení logického uvažování, působit již mnohem dříve než na univerzitě. První knihu (Objev Harryho Stottlemeira - didaktický příběh pro děti ve věku 11-12 let) z kurikula Filozofie pro děti napsal Matthew Lipman v roce 1969. Tato se pak stala základem celé řady příběhů, které tvoří motivační texty pro filozofický dialog s dětmi. Metodické příručky se tento příběh dočkal až o šest let později, kdy se ukázalo, že učitelé s nefilozofickým vzděláním potřebují pomoc s přípravou filozofických témat pro diskuzi. Filozofie pro děti staví na Pragmatismu (Srov. Východiska výchovy zážitkem/zkušeností), který vychází z „přesvědčení, že pravdivost a podstatu věcí poznáváme nejlépe v dialogu. V dialogu můžeme své poznání a postoje konfrontovat s poznáním a postoji druhých“ (BAUMAN, P. 2005, s. 50.). Dialogem se ve FPD rozumí skupinová diskuze, společné hledání odpovědí či řešení problému. Na prvním místě by neměly být názory jednotlivců a jejich snaha je prosadit, ale spíše připravenost svoji myšlenku poopravit. Samostatné myšlení tedy hraje podstatnou roli, ale až v interakci v myšlení s druhými, ve vzájemném dialogu. Ve středu společenství stojí téma či řešený problém a opravdová snaha tento problém řešit. „Nejde o soutěž, kdo koho svými argumenty porazí, kdo má pravdu a kdo nikoli, ale o společné hledání.“ (BAUMAN, P., CVACH, R. 2008, s. 131.)

Ne vždy se podaří všechny otázky zodpovědět a problémy vyřešit – pro nás je však důležitý především proces, který napomáhá rozvíjení tzv. kritického, tvořivého a angažovaného myšlení (critical, creative and caring thinking), tj. vede ke správnému

Použité zdroje a zdroje dalších informací:

<http://www.p4c.cz>

<http://cehs.montclair.edu/academic/iapc>

BAUMAN, P. Cíle základního vzdělávání a možnosti jejich naplnění prostřednictvím výuky filosofie na prvním a druhém stupni ZŠ. In: JANDOVÁ, R. (ed.) Příprava učitelů a aktuální proměny v základním vzdělávání. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2005. ISBN 80-7040-789-1.

BAUMAN, P., CVACH, R. Filozofie pro děti: výukový dialog trochu jinak. In: JANDOVÁ, R. (ed.) Šedesát let vzdělávání pedagogů na jihu Čech v reflexi současné reformy školství. České Budějovice: JU, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky a psychologie, 2008, s. 131–145. ISBN 978-80-7394-113-0.

LIPMAN, M. Philosophy Goes to School. Philadelphia: Temple University Press, 1988. ISBN 0-87722-555-9.

LIPMAN, M., SHARP, A. M. (ed.) Growing up with Philosophy. Dubuque: Institute for the Advancement of Philosophy for Children, 1994. ISBN 0-8403-9373-3.

LIPMAN, M. Natasha, Vygotskian Dialogues. New York: Teachers College Press, 1996. ISBN 0-8077-3517-7.

VYGOTSKIJ, L. S. Psychologie myšlení a řeči. Výbor z díla. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-943-7.

zdůvodňování výpovědí a ke stanovování logických kritérií, rozvíjí představivost, zdůrazňuje emocionální rozměr hledání (zájem na něco přijít). Lipman uvádí, že pouze kritické a tvořivé myšlení není dost. Musí být přidána také hodnotová, emoční dimenze (LIPMAN, M. 1996, s. 166.). Teprve pak nám rozvoj logicky správného usuzování umožní i snazší rozhodování k praktickému jednání. Tedy ve Filozofii pro děti nejde o to naučit co je správné, nýbrž umět rozpoznat, nebo se na základě vhodných kritérií rozhodnout pro to, co je správné. Naší snahou je tedy pomoci filozofování s dětmi rozvíjet schopnost rychle a kriticky přemýšlet v běžných situacích, reflektovat svět kolem sebe, ale i vlastní myšlení.

P4C jsme zde doposud představili spíše jako nástroj k dosažení jiných (nefilozofických), přestože klíčových, pedagogických cílů. Avšak řada účastníků kurzů Filozofie pro děti by mohla svědčit o pocitu naplnění ze skutečného filosofického hledání jako takového a radosti z toho, že může s ostatními řešit právě filozofická témata. V každém dialogu vedeném metodou P4C se tedy uskutečňují současně dva stejně hodnotné cíle:

1. rozvoj myšlení – tento cíl souvisí s procesuální rovinou dialogu;
2. společné hledání odpovědí na filozofický problém – tento cíl souvisí s obsahovou rovinou dialogu.

Jsou děti schopné filozofovat?

Častou výtkou proti zařazování filozofie do programu menších dětí je jejich kognitivní nezralost, ze které vyplývá neschopnost činností, které se po nich v P4C žádají. Podle Piagetovy vývojové psychologie jsou děti schopné operací s abstraktními pojmy až mezi 8.-9.

rokem, a to na základě přestav konkrétních činností. S plně abstraktními pojmy je dokonce člověk schopen operovat až od přibližně 12 let. V této souvislosti odkazujeme na poznatky L. S. Vygotského, který se vyslovuje kriticky k Piagetově periodizaci a o internalizaci pojmů mluví odlišně. Pod tímto pojmem chápe přeměnu externích behaviorálních procesů na vnitřní myšlenkové procesy, konkrétně vnějšího dialogu ve vnitřní řeč, na niž je do jisté míry myšlení postaveno. Důležité je, že Vygotskij tvrdí, že tato internalizace nastává mnohem dříve, než uvádí Piaget. Proto také zformuloval teorii tzv. zóny aktuálního a zóny nejbližšího vývoje, které vymezují rozdíl v tom, čeho je dítě schopno samo, anebo s patřičným vedením. Zdůrazňuje právě roli správného vedení, neboť se domnívá, že dítě potřebuje nejprve abstraktní vědomosti, aby je mohlo doplňovat konkrétními významy (Srov. VYGOTSKIJ, L. S. 2004).

Konečně metodika...

Základem „filozofické hodiny“ je čtení příběhu, který odráží nejrůznější problémy – logické, etické, související s násilím apod. Ve čtení tak vzbuzujeme zájem zamyslet se nad takovými problémy a klást si další otázky. Příběh čte skupina společně, každý jen jednu větu nebo malý odstavec (to proto, abychom už na začátku hodiny započali model společného naslouchání a navazování na projev svých „předřečníků“). Kapitoly nebývají příliš dlouhé. Je třeba, aby děti udržely pozornost a zároveň byly schopny o ději přemýšlet tak, aby v zápětí mohly zformulovat svoji otázku – cokoliv je v textu zaujalo, překvapilo, není jim jasné. Otázky jsou zapisovány na tabuli a jsou pak náměty pro další diskuzi. Autor otázky k ní připisuje i své jméno – to umožňuje větší identifikaci s otázkou a ostatním dovoluje, aby se k jeho otázce připojili také pouhým dopsáním svého jména. Ke každému z relativně krátkých příběhů existuje několik set stran metodických příruček, které pomáhají vedoucímu zorientovat se v hlavních myšlenkách obsažených v příběhu, nabízejí plány diskuzi pro jejich správné nasměrování a nejrůznější cvičení pro oživení a lepší pochopení diskutovaných myšlenek. Metodická

O autorovi

Richard Macků

Mgr. Richard Macků, Ph.D. (1981), odborný asistent na Katedře pedagogiky Teologické fakulty v Českých Budějovicích. Nadšený cyklista a příznivec lyžování, sněhu a zimy obecně. Na odborné úrovni se věnuje

pedagogice volného času a zážitkové pedagogice. Jako pracovník Centra filozofie pro děti při JU v Českých Budějovicích se podílí na rozvoji a rozšiřování pedagogického programu Filozofie pro děti – především v oblasti využití metod her a zážitkových. Mezi jeho zájmy dále patří meteorologie či správa systémů. Externí lektor DIS Fryšták.

Autorovy nejpoblárnější příspěvky

Jak reagovat na otrávené účastníky, přestože se mi program zdá kvalitně připraven?

Poradna - 12. Srpen, 2014

Jaké zkušenosti máte s uváděním zážitkové pedagogiky do školního vyučování? Píšu na toto téma bakalářskou práci a budu ráda za každý Váš názor nebo konkrétní poznatek z praxe.

Poradna - 28. Srpen, 2014

Filozofie pro děti – specifický způsob výchovy zážitkem

Článek - 9. Červenec, 2010

Jak rozdělovat účastníky do menších skupin?

Poradna - 21. Prosinec, 2013

Co dělat s někým, kdo cíleně nabourává program (neguje jej apod.)?

Poradna - 8. Březen, 2012

příručka napomáhat k rozvoji schopnosti správného myšlení, kterou si pak děti přenášejí do dalšího života, včetně schopnosti citlivosti k problematickým tématům. Na tomto místě je třeba říci, že celou fázi čtení textu, je možné nahradit jiným podnětem, který dává impulsy k formulování otázek, tedy i většinou zážitkových her a jiných aktivit.

Diskuze ve Filozofii pro děti je odlišná od většiny diskuzí, které známe. Důvodem je snaha diskutujících o dialog, nikoliv debatu. Pojem „dialog“ se snažíme vystihnout situaci, kdy sice dochází k výměně názorů či myšlenek, ale oboustrannou snahou je dojít k pravdivým závěrům, hledat způsoby řešení. Pojem diskuze využíváme v podobném významu – tedy jako společné rozpravy na určité téma. Důležité je však rozlišovat pojem diskuze od „debaty“, jejímž cílem není ani tak řešení problému, jako spíše obhájení či prosazení názoru jedné ze stran zúčastněných v debatě.

V každé diskuzi je důležitá role tzv. facilitátora. Jde o člověka (popř. více lidí), který diskuzi vede – nikoliv však ve smyslu obsahovém, ale spíše procesuálním. Facilitátor je v diskuzích P4C součástí hledajícího společenství a zasahuje teprve v krajním případě, kdy tak neučiní nikdo jiný ze skupiny.

Hledající společenství

Výše popsaný způsob hledání pravdy, řešení problémů spolu s ostatními, označují autoři programu M. Lipman, A. M. Sharp a F. S. Oscanyan jako tzv. „hledající společenství“ (orig. Community of Inquiry). V dialogu uvnitř hledajícího společenství se jednotlivci učí nejen formulovat a srozumitelně prezentovat své myšlenky, ale získávají také okamžitou zpětnou vazbu. Všichni, kteří se na hledajícím společenství podílejí, se rovněž učí vzájemně si naslouchat a sdílet své myšlenky (Srov. BAUMAN, P. 2005, s. 50.). Takzvané filozofické hledající společenství charakterizuje např. společná chuť všech zúčastněných hledat odpovědi a dobrat se k cíli nebo vědomí, že dosavadní poznání nelze brát jako již hotovou a neměnnou věc. Charakteristický je tedy proces neustále se prohlubujícího hledání a skutečnost, že každý člen hledajícího společenství připouští zájmy a názory druhých a bere je za rovnocenné. Účastníci dialogu vzájemně staví na myšlenkách druhých a pokud jejich myšlenku někdo opraví, pozmění či dotvoří, nechápu to jako útok na vlastní pozici, ale naopak jako pomoc v hledání, jehož jsou všichni účastní.

Model hledajícího společenství můžeme vidět i v motivačních textech – hlavní hrdinové příběhů řeší problémy nejrůznějšího charakteru – avšak blízké otázkám, které zajímají čtenáře příslušného věku, jimž je příběh určen. Pokud je součástí společenství uznávaná autorita (např. učitel), je v tomto její pozice velmi složitá (pro ni samotnou i pro pochopení její role účastníky), neboť jejím výrokům je ze setrvačnosti přisuzována větší váha. Zpočátku by v takových situacích měl tento člověk umírnovat své zapojování do diskuze, aby u diskutujících pocit autority nevědomky nevyvolal a automaticky tak nepostavil myšlenky a názory všech ostatních na nižší úroveň.

Filozofování – specifický zážitek?

Filozofování si žádá úplné ponoření do prožívání hledání. Jinými slovy, když filozofujeme, nepřipouštíme si žádná další „všední“ témata, jsme přesvědčeni o nutnosti (vy)řešit konkrétní filozofický problém. V této souvislosti by se dalo hovořit o podmínce „flow“ prožívání. Filozofická otázka, kterou řešíme, pro nás tedy musí být na jedné straně dostatečnou výzvou, ale na straně druhé musí být přítomno přesvědčení, že je možné dosáhnout lepšího či hlubšího porozumění zkoumanému problému. Cílem, kterého můžeme dosáhnout kombinací metod výchovy zážitkem a filozofování s dětmi je holistický pohled na svět. Taková modifikace původního programu Filozofie pro děti se vyznačuje vyšší mírou kooperativnosti, aktivním zapojením, využitím zážitku a jeho

reflexe. Jinými slovy od diskutování-filozofování u stolu se dostáváme k filozofování v situacích, které jsou nejen atraktivnější pro účastníky, ale především podobné reálnému životu.

Jak to ale provést? Jak uplatnit metody Filozofie pro děti na typickém zážitkovém kurzu? Nabízí se minimálně dvě možnosti integrace těchto metod do programu zážitkové akce. Tou první možností – v podobě samostatného programového bloku – je filozofování jako komunikační aktivita. Všichni známe hry typu Abigail, AIDS apod., jejichž cílem je zpravidla přimět účastníky zaujmout stanovisko (jako jednotlivec či jako skupina) a prosadit jej, popř. ustoupit v případě, že někdo jiný předloží silnější argumenty. Stojí však zato diskutovat také o záležitostech, kde „silnější argument“ není nic, co by nás posouvalo blíže k vyřešení problému. V P4C jde o společné hledání, zaobírání se obecnými otázkami fungování světa a života v něm. Účastníkům kurzu je možné nabídnout dva zcela odlišné komunikační programy – například: v tom prvním skupina rozhoduje o tom, kterému z 5 pacientů poskytne lék (hra AIDS), v tom druhém se ústředním tématem diskuse stává „hodnota života“ jako obecný fenomén (filozofická diskuse).

Druhou možností integrace metod P4C do programu zážitkových kurzů je způsob vedení reflexí (review) předchozích aktivit, který využívá výše popsaných specifíků filozofické diskuse (pečlivé uvádění východisek a důsledků tvrzení, příkladů, protipříkladů apod.). Důsledné dodržování zásad, které jsou vyžadovány ve filozofii pro děti, postupně uschopňuje účastníky provádět reflexe částečně samostatně a směřovat tak až do úrovně osobní reflexe zážitků – nejen uměle navozených, ale reálných životních situací.

Na závěr...

Program Filozofie pro děti zcela jistě není jediným právoplatným způsobem, jak s dětmi (i dospělými) rozkrývat filozofická témata či jak filozoficky pracovat s příběhem. Program P4C vychází z chápání filozofie jako pohledu na svět. Filozofické hledání je v kontextu P4C pojato jako přístupné a otevřené všem lidem v jejich každodenním životě. Je dokonce chápáno jako hledání pro život žádoucí. (Srov. LIPMAN, M. 1988, s. 15-29.; LIPMAN, M., SHARP, A. M. (ed.) 1994, s. 73 – 261.). I proto by filozofické programy měly být v hojnější míře zastoupeny na zážitkových akcích. Tím spíše, že kombinace zážitkových metod a metod P4C přináší jisté výhody. Některé zážitkové hry obsahující prvek introspekce (např. Křídla slávy) nejsou od filozofie daleko. Oprostíme-li se od individuální roviny a v následné diskusi řešíme problém z předchozí aktivity jako obecný jev, který nás (lidstvo) zajímá, pak vlastně již filozofujeme. Čím častěji takový pohled na skutečnost účastníkům našich kurzů umožníme, tím dříve pravděpodobně sami začnou reflektovat zážitky z programů i běžné životní situace. Je to však předpoklad, který bude nutné ještě dále ověřovat.

Víme, že je velice problematické představit zážitkovou pedagogiku jinak než skrze praxi. Podobně je to i s Filozofií pro děti – snad se žádný čtenář Gymnasionu neurazí, když na závěr prohlásím: „Filozofie pro děti funguje.“ Tisíce stránek, které popsal autor programu P4C M. Lipman, vysvětlují proč tomu tak je. Většinu lidí však k poznání Filozofie pro děti stačilo několik dní na intenzivním kurzu...

Třikrát o svobodě z Vyšehradu

in Recenze

Svoboda a lidská práva: jejich přirozenoprávní základ

Nechal jsem se snadno zmást názvem při svém pátrání po vhodných publikacích rozšiřujících naše porozumění svobodě. Za mnohem výstižnější bych považoval pojmenování "Teorie přirozeného práva a její dopad na lidská práva" (či něco podobného) - rozhodně bych termín "svoboda" nevystavoval takto výrazně do popředí (jak je patrné mj. na obrázku obálky knihy), protože i ve výkladu stojí pokorně stranou. Nicméně - když už máme tu příležitost - seznámme se: profesor Sousedík, odborník zejména na středověkou filosofii, se pustil do heroického úkolu, totiž rehabilitovat přirozenoprávní teorii jako racionální podloží zdůvodnění lidských práv. Nejsem si jist, zda lze takto vystavěný cíl bezesbýtku splnit (nejenom proto, že idea přirozených práv není dnes nikterak rozvíjena, ale zejména z toho důvodu, že spočívá na určitých metafyzických základech, které nemusí být přijatelné pro každého z potenciálních čtenářů). Musím však přiznat, že souboj myslitele s racionálními argumenty je poctivý, byť ne vždy plně přesvědčivý. Podívejme se ve zkratce na hlavní myšlenkové linie:

▪ Náboženské zdůvodnění lidských práv

působí pro svoji zkratkovitost až téměř nešťastně; katolický myslitel podává sice črtu křesťanské etiky opřené o Desatero přikázání a Ježíšovo hlásání lásky srozumitelně, ale u dalších náboženských směrů (buddhismus, islám, konfucianismus) je už stručnost a zjednodušení za hranou přijatelnosti a vazba na lidská práva se tak stává naprosto nezřetelnou. Implicitně vyplývající závěr, totiž že lidská práva lze zakotvit ve víře, se tak v podstatě kvůli zmíněné výběrovosti informací dá jen stěží obhájit.

▪ Filosofické zdůvodnění lidských práv

tvoří hlavní osu díla a páteř sdělení. Nepředpokládá víru, ale racionalitu jako podloží argumentace - proto lze uvažovat o důvodech bez opory o absolutní autoritu. Zde však autor nabízí svůj pohled na vývoj tohoto myšlení ve vybrané dějinné lince:

1. rozvoj přirozenoprávní teorie postupuje od sofistů přes Aristotela a stoiky až k Tomáši Akvinskému, který důsledně a s metafyzickou oporou přirozená práva zakotvuje v přirozeném zákonu, a tudíž v Bohu
2. vývoj přirozenoprávní teorie můžeme vnímat ještě v pozdní scholastice Tomášových pokračovatelů
3. úpadek přirozenoprávní teorie znamená, že se při zdůvodnění přirozeného zákona snaží myslitelé obejít bez Boha a to vede k osvícenskému pojetí svobodné volby či k teoriím společenské smlouvy (Hobbes, Locke aj.), resp. k odtržení mravního zákona do sféry lidské autonomie (Kant)
4. začlenění lidských práv do právní soustavy už se zcela obejde bez teorie přírodního zákona a tudíž přírodního práva (rozuměj bez metafyziky), takže jednotlivé právní dokumenty se omezují na postoje právního pozitivismu

A kde že zůstala ona svoboda, ono první (nejdůležitější?) slovo z názvu celé publikace? V opatrném dosvědčování, že člověk je bytostí svobodnou (disponuje svobodnou vůlí), a tudíž určitým způsobem jednat může, ale nemusí (s. 56); že svoboda rozhodování závisí na rozvoji rozumového poznání (s. 62); že v osvícenství

Svoboda a lidská práva: jejich přirozenoprávní základ.

Stanislav Sousedík

Praha: Vyšehrad, 2010, 131 stran

ISBN 978-80-7429-036-7

www.ivysehrad.cz

168 Kč (běžná cena 198 Kč)

Svoboda k pravdě

Karel Vrána

Praha: Vyšehrad, 2008, 305 stran

ISBN 978-80-7021-955-3

www.ivysehrad.cz

211 Kč (běžná cena 248 Kč)

Anarchismus: svoboda proti moci

Václav Tomek a Ondřej Slačálek

Praha: Vyšehrad, 2006, 669 stran

ISBN 80-7021-781-2

www.ivysehrad.cz

76 Kč (původní cena 498 Kč)

O autorovi

Ivo Jirásek

Profesor Univerzity Palackého přednášející na Fakultě tělesné kultury UP. Po dvě desetiletí byl instruktorem Prázdninové školy Lipnice, patnáct let působil jako lektor Outward Bound - Česká cesta, s.r.o., stál u zrodu a

profilaci časopisu Gymnasion, spoluzakladatel o.p.s. Gymnasion

Autorovy nejpopulárnější příspěvky

Čas volnosti – čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase

Článek - 8. Červen, 2014

Mýtus Věčného Žida (Legendy o Ahasverovi)

Článek - 24. Leden, 2014

Svoboda

Článek - 8. Červenec, 2010

Neúspěch

Článek - 25. Květen, 2010

Články Vydání Autoři

se právě svobodná volba považuje za nejvyšší dobro (s. 88); nebo že právě svoboda se má stát cílem emancipačních příběhů (s. 111). Jistě, bez svobody nelze uvažovat o volbě, tedy ani o mravnosti. Jistě, svoboda bezprostředně souvisí s lidskými právy i s přirozenoprávní teorií. Jenže - fenomén svobody se v této publikaci nerozebírá, neměl by tudíž (dle mého mínění) být vystrčen na odiv ani do názvu.

Problém, který se i přes veškerou snahu nedaří autorovi řádně rozlousknout, je fundace přirozeného zákona, resp. přirozenosti jako takové. Pokud ji totiž zakotvíme v Bohu (či bohu), přecházíme z filosofické racionality do náboženského zdůvodnění. Pokud ji ale přijmeme jako dostatečně zdůvodněnou samu o sobě (přirozenost je tak nějak sama sebou, není třeba či možno ji jakkoliv zakotvit), stojí celá následující rafinovaná myšlenková stavba na velmi vratkých základech. I přes duchaplnost leckterých formulací je právě vratkost pojmu "přirozenost" tím základním dojmem, který u mě z celé četby převládá. A to i přes to, že proti technickému vyjádření v poznámce (s. 55) v podstatě nemám námitek: "přirozenost individua je jeho substance spolu s jejími transcendentálními (nikoli kategoriálními) vztahy k určitým předmětům". Žel, tato definice však nezakotvuje fenomén přirozenosti samé o nic hlouběji, pouze napomáhá porozumění pojmu.

Obávám se také, že autorovo fandění tomismu jde až za rámec bezrozpornosti textu. Jestliže např. pasáže o základních dobreh a relativistické námitce (s. 48-52) končí úlevným povzdechem, že existuje určitá *morální podstata* napříč všem kulturním okruhy (např. že život je dobrý), jak potom přijmout zcela seriózně první Buddhovu vznešenou pravdu, totiž že vše je podrobno strasti a utrpení (s. 25)? Je-li náš život strastným, jak může být současně dobrým? A jak potom ale můžeme vzít vážně následující vývody, totiž že přirozenost vyplývá z toho, že všichni lidé mají stejné "přirozené" náklonnosti (s. 54)? Zkrátka křesťanské zaujetí profesora Sousedíka je tak silné, že je na něm postaven i celý výklad a veškerá argumentace týkající se lidských práv. To by si měl čtenář uvědomit, aby dopředu neočekával nějaké nezaujaté, rádobí objektivní stanovisko či odstup. Autor se sice verbálně distancuje od teologické argumentace (spočívající podle něho v citaci biblických spisů), nicméně teologický diskurs, který by se neměl do filosofického myšlení vtírat, není záležitost biblické opory, ale metafyzických východisek veškerých úvah. A ty jsou v celé knize nejenom nepřehlédnutelné, ale s určitým uspokojením opakovaně deklarované. Pokud tedy čtenář přijme křesťanské podloží veškerých úvah, bude moci s ulehčením přitakat i argumentům podporujícím přirozené právo a v něm s radostí zakotvit i otázku práv lidských. Pokud mu však "dar víry nebyl dán", nespokojí se pravděpodobně ani s umně vystavěnou argumentací.

Svoboda k pravdě

Zvláště znějící titul, není-liž pravda? Formulovali byste takto své vlastní životní naladění? Že jste svobodni "k" pravdě? Po přečtení brožury, na níž byste si rozhodně měli vyšetřit vhodnou dobu i chuť, budete názvu rozumět lépe (a radostněji). Knička vám totiž přinese krásný čas. Bohatý na hluboké myšlenky vyjádřené přenáherným jazykem. Je to opravdová radost, začíst se do vysoko odborných reflexí z oblasti filosofie, teologie i kultury obecně, umně sdělovaných a pochopitelných i laikovi. Dílčí studie, zde shrnuté do jednoho celku, sepsal v průběhu několika desetiletí Karel Vrána, "ideolog české kněžské emigrace" (viz kontext na s. 292) mistrně ovládající český jazyk, hájící "kritický a otevřený" tomismus, zabývající se zejména vztahem přírodních věd a filosofii, filosofickou antropologií a hermeneutikou literatury.

Učit (se) příběhem: Komenského Labyrint a didaktické možnosti narativní alegorie
Članek - 19. Prosinec, 2014

GYMNASION

portál pro zážitkovou pedagogiku

[Home](#) [Blog](#) [Kdy-Kde-Co](#) [Aktuality](#) [Poradna](#) [Bezpečnost](#) [Zdravověda](#) [Hry](#) [Knihovna](#) [Archiv](#)

Články Vydání Autoři

Soubor esejí se zaměřuje na různorodá témata (vztah křesťanství a ateismu - ovšem toho netriviálního, reflektovaného, hlubokého, jdoucího až na dřeň a ústícím do nicoty -, na soudobou technologickou společnost, křesťanské básníky a básnickou tvorbou, přírodu, život, přírodní vědy a filosofii, a to nejenom na tu českou a nejenom křesťanskou). Může se vám to možná zdát jako příliš horká kaše, pospojovaná z nejrůznějších ingrediencí. Může vůbec taková směs chutnat? A jak! Autor je nadán nejenom darem vyhmátnout palčivé problémy a radikálně je analyzovat, ale také kultivovaností řeči, která se jen tak nevidí. Často se setkávám při pohovorech se studenty s razantním prohlášením, že tomu či onomu adeptovi zápočtu z filosofie náboženství nic neříká, tudíž že ho obdobná četba nezajímá. Ó - jaká zpozdilost! Jaké ochuzení o podněty k zamyšlení! *"Ateismus je nesnadný podnik, ateismus opravdu důsledný, radikální, absolutní a úplný. Tato důslednost se nelíbí lidem na tržišti světa, lidem milujícím klid, pohodlí, dobré jídlo a bydlo. Odepsali už dávno Boha ze svého světa - ale ponechali si jeho příkázání, jeho řád, aby se jim lépe bydlelo, aby lépe zažívali. (...) Ale tento polovičatý ateismus je zrovna tak nečestný, ba je iživější a odpornější než všechna náboženství světa."* (s. 22) Čtenář nemusí nutně přistupovat na pozici autora, ale měl by brát vážně jeho argumenty, jeho artikulované lidství. Nemohu si pomoci a musím podat alespoň ještě jeden úryvek, tak mě to láká opisovat ony úžasné metafory a symboly dnešní doby, např. popis oné babylonizace projevující se idolatrií moci a kvantity: *"Naše existence je propočítávána a mapována komputery. Víme, co je 50 pracovních jednotek, ale nevíme, proč pracujeme. Dohodneme se o tom, co je tuna oceli, ale nemůžeme definovat, co je svoboda, mír, válka, umění, právo a pravda. Babylon je vláda nesdílnosti a kvantity, království osamocení a prázdnoty, řeše mrtvých a zpusťovaných symbolů, svět opotřebovaných nadějí a otupělých citů, je to němý, otrlý, hluchý, neprodyšný prostor organizovaného smetiště osobních osudů, je to lesk oceli, asfaltu, sláva čísel a neúprosné anonymní zákonitosti."* (s. 52) Dokázali byste lépe vyjádřit onu ztrátu lidského rozměru ve společnosti, v níž žijeme? Nebo spousty a spousty dalších (např. reinterpretace Odysseova putování, ono rozdělení mezi Kalypsó a Pénélopé, jako obraz moderního člověka a exulantských nálad), vždyť esejistické vyjadřování, umělecké slovo, kultivované myšlení i brilantní prezentace idejí, to vše se dohromady kloubí v celek, kde není podstatné jenom téma, ale především svébytný a naprosto originální způsob jeho uchopení a sdílení. Autor těchto sdělení byl nejenom filosofem a teologem, ale také svým způsobem básníkem, literárním kritikem, jemným pozorovatelem a citlivým prožívatelem své doby. Posuďte jen neotřelost některých slovních obrazů, symbolů coby úryvků světa: "vampírovská lež a iluze", "zarathustrovský experiment", "dnešní babylonizace",

"lesklá, vyleštěná lež", "rozvášněná technologie", "průsvitné slovo", "kostižernost cizoty", "přečistě vybraná řeč", "probydloval svůj i náš čas", "modrá hloubka slov", "dvacetileté pravdokazectví". Přitom to však není - a to je naprosto podstatné - pouhá nevážná hra se slovy pro zábavu či intelektuální výcvik, ale pokus o úpěnlivé postižení významu, o jeho vyrvání z beztvorosti nicneříkajícího proudu řeči. Zdá se mi, že stojí za to zmínit ještě jednu drobnost, a tou je (záměrný, či nezáměrný?) triadistický rys Vránova myšlení i vyjadřování. Triadismus (tedy trojiční dělení) je vysledovatelné v členění textů i jejich částí (viz např. text na s. 208-229 skládající se ze tří částí, z nichž každá se člení na tři oddíly), ve struktuře témat i argumentů, ve třech důvodech opakování téhož tématu, v trojí podobě formulací i v čistě stylistické rovině podání (např.: obory lidského poznání se dělí na vědu, filosofii a teologii; křesťanská filosofie přijímá 3 výzvy, totiž evolucionismus, freudismus s marxismem a existencialismus; tři rozměry literárního díla Petra Dena, tj. Čechy, Evropa, budoucnost apod.). Snad je to přílišné zveličení detailu, možná je to náhoda a triadismus není tak svezpěpě uplatňován, jako spíše mnou zpětně dohledáván, nicméně nejedná-li se o úplnou náhodu, můžeme být svědky zasazování trojice (jakožto aspektu Trojice) do vidění a popisu autorova světa, jak se o to snaží např. celá triadická bamberská škola.

Svoboda je v tomto výběru textů charakterizována jako možné přitakání pravdě. "Pravda je vždy základem svobody." (s. 79) A přestože onou pravdou je míněno Kristovo slovo "Pravda nás osvobodí", nemusíme vnímat možnosti hlubokého života pouze a výlučně v křesťanském - či dokonce katolickém - rozměru (přestože autor o to bezpochyby celým svým srdcem usiloval): "Nevíme, co si máme dnes počít s pozlacenou, leskle lákavou lží laciného jarmarečního optimismu." (s. 54) Texty svědčí o tom, že myslitel raději než o dogmatická tvrzení bez dialogického promyšlení usiloval o kontakt s poctivými kritiky, kteří ve svých důsledcích docházeli do krajních poloh: "Nalézali čisté, nezřetěně víno svých bloudících myšlenek. To má velkou výhodu, že se nemusíme porýrat houštinami slovního porostu." (s. 295) Nejenom proto byste měli vstoupit do dialogu s touto knihou i jejím autorem, samostatně a zodpovědně uvažovat nad ideovými impulsy, které vám přináší. Komu je filosofie (natož teologie) se svojí systemizací a terminologií příliš vzdálená, může se prostřednictvím tohoto výběru esejistických statí přesvědčit, že rozhovor v dialogu (jehož byl Karel Vrána celoživotním přívržencem), láska k moudrosti a poznávání je naším údělem, byť bychom školní filosofii chtěli záměrně unikat. Opravdu byste neměli tuto publikaci minout.

Anarchismus: svoboda proti moci

Je to možné? Chtělo by se zvolat... 669 stran hustě popsaného textu malým písmem za 76 korun? Znamená to, že se jedná o naprosto odfláknutou práci? No - jenom soupis literatury čítající 29 stran (na každé cca 30 položek použitých děl) by poukazoval spíše na poctivý přístup (ono se časem ukáže, že až tak ohromující počet to zase nebude - literatura je totiž citována při použití v každé kapitole, takže mnohé zdroje se několikrát opakují; i přesto je množství použité literatury - a to nejenom v češtině, ale také v angličtině, němčině a francouzštině - vskutku impozantní). Hutně zpracovaná črta představující jednotlivé představitele anarchismu i vývoj tohoto sociálního hnutí doplácí spíše na to, že tato radikální alternativa je vnímaná jako extremistický pokus o zničení tradiční společnosti. Raději si nezadat... Přesto by se do zmiňované knihy měl začít každý, koho oslovuje téma tohoto čísla Gymnasionu: *svoboda*. Anarchisté ji totiž následují zcela a svezpěpě, bez dělení a kompromisů: když svobodu, tak úplnou!

Články Vydání Autoři

Nejenom množství popsaných stran vás přesvědčí o tom, že anarchismus rozhodně není nějakým nenápadným myšlenkovým proudem stojícím zcela na okraji pozornosti. Anarchismus je nejenom přehršel jmen, dat a názvů. Je to i příběh - příběh volání po svobodě, hledání jejích rozměrů a sociálních podob. Tato svým způsobem učebnice anarchistických idejí přináší v jednotlivých kapitolách životopisné črty představitelů, hlavní myšlenky jimi publikovaných prací, aktivní politickou činnost aktérů i vliv jejich myšlenek na budoucí vývoj hnutí, včetně reflexe či její absence v českém prostředí. Tak před námi postupně vyvstává vidina různorodého vnímání anarchismu a nezpochybnitelný závěr, že anarchismus je především radikální - do krajnosti dovádí i představy jiných politických teorií, které běžně vnímáme jako zcela protikladné. Řekli byste, že můžeme nalézt především jednoduchou spojnici se socialistickou kritikou vlastnictví? To jistě, ale stejně tak pevnou vazbu můžeme vnímat při srovnání s liberálním důrazem na svobodu. Obojí však dovádí až na úplnou hranu a tím se odlišuje od obou hlavních politických ideových směrů. Anarchismus svým důrazem na svobodu (včetně svobody názorů) zřejmě nikdy nemůže být uceleným jednotným, v praxi vůdčím hnutím, ani zcela zřetelným myšlenkovým proudem. Stává se spíše spojnici radikálů z různých společenských hnutí (dodejme však, že radikální nemusí znamenat vždy extrémní - a už teprve ne teroristický, byť i tyto krajnosti zde můžeme spatřit).

Autoři správně poukazují na to, že hledat předchůdce anarchismu např. v klasické čínské představě taoistického plynutí je poněkud násilné (připadá mi to, jako bychom za předchůdce anarchismu prohlásili třeba Jana Amose Komenského jenom proto, že ve svém *Labyrintu světa a ráji srdce* prohlásil, že *"to vůle Boží není; světa to jest, převráceného světa křítal, aby jedni ušperkovaní, druzí nazí chodili; jedni přesycením řihali, druzí hladem zívají; jedni pracně vydělávali, druzí marně utráceli; jedni kratochvílí, druzí kvílili"* a že by tudíž bylo správné jiné, totiž spravedlivější rozdělení majetku). Už to svědčí o tom, že přebírané náměty z hodnotících a interpretativních publikací procházejí kritickým zpracováním, že se tvůrci publikace pokoušejí o **skutečnou** odbornou nezájatost a nepromítání vlastních postojů do tématu. Kromě sekundární literatury využívají původní texty představitelů anarchismu a v podobě hojných citací je předkládají k zamyšlení čtenářům. Nejenom svým rozsahem je to v dnešní době práce průkopnická: přichází takřka po stu letech od posledního zpracování anarchismu v českém jazyce.

Chronologický diskurs se zaměřením na hlavní představitele, včetně českého vývoje i novodobé současnosti přináší při vši své rozmanitosti a osobnostní různosti určitou myšlenkovou linku točící se kolem dvou základních termínů: svoboda a stát. Chtěli-li bychom vybrat jakási klíčová slova anarchistických idejí, snad bychom mezi ně mohli dále zařadit panství a poddanství, vůle, moc, já (individuum, jedinec), rovnost, vlastnictví (majetek), autorita, vykořisťování, instituce, čin. Kolem těchto pojmů a hledání jejich naplnění (resp. poboření stávajícího stavu) se točí anarchistický příběh od Godwina či Proudhona až po Warda či Zerzana. Nemělo by jistě valného smyslu představovat na tomto místě konkrétní informace či zásadní myslitele - k tomu slouží kniha sama. Snad jenom jako ukázka faktu, že můžete její četbou získat i neotřelé asociace a nové souvislosti, může posloužit jméno soudobého amerického filosofa, jednoho z nejvýznamnějších představitelů jazykovědy, věnujícího se problémům generativní a transformační gramatiky, hypotézám o struktuře jazyka a vztahu jazyka a myšlení: Noam Chomsky. Myslitel, jeden z nejcitovanějších (tudíž nejvlivnějších) autorů současnosti, obnovil hypotézu o existenci vrozených idejí (prostřednictvím

lingvistických universálií, tedy vlastností společných všem přirozeným lidským jazykům). Jeho politické přesvědčení a tvrdá kritika autoritářských institucí (včetně zahraniční politiky vlády USA) však naprosto unikalo mé (necílené a velmi povrchní) pozornosti. Věty jako "kdyby byly aplikovány principy, podle nichž se soudilo v Norimberku, byli by všichni američtí pováleční prezidenti oběšeni" (s. 526) vnášejí do celkového obrazu tohoto výjimečného myslitele další odlesky. Jestliže byl Noam Chomsky v letech 1980-1992 v oblasti humanitních a společenských věd nejcitovanějším žijícím intelektuálem a osmým nejcitovanějším myslitelem vůbec (s. 529), pak i jeho představa o tom, že mravní povinností intelektuála je čelit propagandě (která je v demokratických zemích produkována prostřednictvím masmédií mnohem dovedněji než v totalitních státech), jež omezuje prostor svobody, by mohla zapůsobit na širší okruh zájemců, než tvoří jenom nepočtené anarchistické společenství.

A pokud se vám informací na tomto místě zdá seštsakramentsky málo, pokud toužíte po srovnání anarchismu s terorismem, jež se v rámci recenze objevilo v *Lidových novinách*, pokud vás zajímá, co k tématu publikoval *Salon*, nebo byste se rádi dozvěděli alespoň zkratkovitě přiblížení obsahu jednotlivých kapitol z dalšího posouzení, či byste chtěli podrobněji vstoupit do polemiky o Marxově hodnocení Proudhona, máte možnost na <http://www.ivysehrad.cz/filosofie-a-teologie/dejiny-ideji/1157-2/anarchismus/-/svoboda-proti-moci>, kde jsou recenze ke knize posbírány na jedno místo.

© Copyright 2010-2015 Gymnasion, o.p.s.

Vydavatel: Gymnasion, o.p.s., V Kukle 336/3, 779 00 Olomouc 9; IČ: 28585861

Šéfredaktor: Ivo Jirásek, kontakt: sefredaktor@gymnasion.info.

Grafický design: Vladimír Halada; Autorská práva vykonává vydavatel. Jakékoliv užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým je možné jen se souhlasem vydavatele. Za obsah jednotlivých příspěvků odpovídají jejich autoři.

Tištěný Gymnasion: Pro více informací nebo v případě problémů s objednávkou kontaktujte:

Opět rozjitřený foglarovský svět

in Recenze

Jestřábův let

Dva roky po stoletém výročí narození se objevil nově zpracovaný pokus o přiblížení života a díla spisovatele, redaktora, vychovatele, skautského činovníka, autora Rychlých šípů, čtenářských klubů a krabičky poslední záchrany, zkrátka člověka, který (pravděpodobně nejenom v našich zemích) nemá obdoby a nesnese srovnání co do kvantity i kvality svého působení na mládež. Naprosto první informací však musí být sdělení, že se autor pouští do tohoto tématu **románovou formou**. Zdá se mi, že tato volba nepatří k těm nejšťastnějším.

Román, tedy umělecká fikce, nehodlá sdělovat historické události v příslosti jejich informačních přesností a interpretačních poctivostí. Román hodlá převyprávět příběh, k němuž sociální realita pouze poskytuje impuls. V románech nehledáme dějinné poučení, ale rozptýlení (v tom horším případě), případně povznesení a umělecký prožitek (v tom lepším). Román o Jaroslavu Foglarovi u nás nebyl do této chvíle napsán, přestože jeho životní osud i vykonané dílo k němu poskytují až hřivný nadbytek vstupního materiálu. Zdálo by se tedy, že pokus o převedení historické postavy do románové podoby musí být - při spisovatelsky šikovně zvládnutém řemesle - výborným nápadem.

Problém, který však celý tento nápad zahazuje, je autorova snaha podat zároveň svědectví. Ve tvaru přijatelném pro širokou vrstvu čtenářů předložit osoby, události, aktivity i širší společenský kontext, z něhož lze čerpat poučení. Úsilí skloubit historickou látku, tedy informačně přesný obsah, se čtivou podobou, totiž románovým tvarem, tak nutně škobrtá na obě strany. Nakonec se pak nejedná tak zcela úplně ani o román (na to je text příliš zatížen informačními detaily a přehlcen fakty a realistickými údaji pro děj a průběh nepodstatnými), ani o historické sdělení (které by vyžadovalo korektní přístup ke všem sdělovaným informacím). Realie se zde totiž snoubí s fikcí v nepřesných konturách.

Nežřetelný vztah skutečnosti a autorské licence (prolínání existujících a vymyšlených postav i situací) se tak snadno stává zářivým cílem, do něhož se lze snadno trefovat: ale tak to přece vůbec nebylo! A odborníci "foglarologové" pak mohou snad až puntičkářsky vypočítávat všechny odlišnosti, jimiž se příběh odlišuje od skutečného životního osudu. Příkladem tohoto postupu mohou být dva texty ve druhém *Sborníku nezávislých foglarovců*, které na knihu upozorňují. Jiří Zachariáš - Pedro pak používá vskutku tvrdých odsudků: "nekončící záplava drzých nepravd, historických nesmyslů, lajdácky vyfabulovaných obrazů (...), jejichž pravdivost se nevejde za nehet malíčku", Petr Vyleta pak bod po bodu připojuje desítky konkrétních výtek a výhrad, které konfrontuje s realitami. Zájemci se s tímto hodnocením mohou setkat ve zmiňovaném sborníku na s. 25-27. Inu - chtěli-li bychom hájit právo autora na svoji tvůrčí licenci - příběh nechtěl být, a proto ani nebyl historickým pojednáním. Zájemci o odbornou reflexi se mohou poohlédnout jinde, např. zalistovat v publikacích vydaných v jubilejním roce 2007: *Záhady a tajemství Jaroslava Foglara* z pera Miloše Zapletala, *Stoletý hoch od Bobří řeky* autora Jiřího Zachariáše, či sborníku příspěvků *Fenomén Foglar* (první svazek Edice Gymnasion). I proto je snad oznámení o knize uveřejněné na foglarovském webu www.bohousek.cz podstatně smířlivější.

Jestřábův let: příběh Jaroslava Foglara

Lubomír Kubík

Praha: Prostor, 2009, 336 stran

rozměry 12x21 cm

ISBN 978-80-7260-220-9

www.prostor-nakladatelstvi.cz

280 Kč (běžná cena 350 Kč)

Sborník nezávislých foglarovců, č. 2

Praha: Nakladatelství Ostrov, 2010, 31 stran

rozměry 21x29,5 cm

ISBN 978-80-86289-66-3

www.ostrov-knihy.cz

99 Kč

O autorovi

Ivo Jirásek

Profesor Univerzity Palackého přednášející na Fakultě tělesné kultury UP. Po dvě desetiletí byl instruktorem Prázdninové školy Lipnice, patnáct let působil jako lektor Outward Bound - Česká cesta, s.r.o., stál u zrodu a

profilaci časopisu Gymnasion, spoluzakladatel o.p.s. Gymnasion

Autorovy nejpopulárnější příspěvky

Čas volnosti – čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase

Článek - 8. Červen, 2014

Mýtus Věčného Žida (Legendy o Ahasverovi)

Článek - 24. Leden, 2014

Svoboda

Článek - 8. Červenec, 2010

Neúspěch

Článek - 25. Květen, 2010

Učit (se) příběhem: Komenského Labyrint a didaktické možnosti narativní alegorie

Článek - 19. Prosinec, 2014

Pokud však nebudeme brát v úvahu detailní historické souvislosti, pak otázka, která čtenáře bezpochyby napadne jako první, bude znít: je to opravdu příběh? Je to celek vedoucí odněkud někam, s katarzním vyvrcholením ve svém závěru? Možná ano, ale koncentrace na dvě desetiletí (30. a 40. léta) je spíše epizodickým fragmentem, příběhem nutně neúplným, výběrovým, neposkytujícím dostatečný kontext. Historický román musí mít šťávu a šmrnc, musí umět přenést ducha doby. Autor předkládá jistou formulační zručnost a dovednost např. při popisu situací a jejich atmosféry, příp. při charakteristice některých postav. Avšak konstrukce rozhovorů je ve své většině zcela žalostná. Většinou se jedná o úporné, na obsah sdělení zaměřené, toporné rozhovory. Dialogy jsou naprosto neživotné - to, co říká Marta Radvanová (zcela vymyšlené děvče, s níž v příběhu Jaroslav nejenom "chodí", ale také se objímá a líbá), to zní naprosto knižně; nedovedu si vůbec představit, že bych něco takového kdy slyšel z úst dvacetileté dívky. Ale rovněž postava matky se scvrkává do mentorského napomínání, neboť kromě vlastních obav nepronese jediné slovo. I bratrské rozhovory se Zděnou jsou moralistními řečmi.

Ani formální úprava celkový dojem příliš nevylepší - struktura kapitol je naprosto nepochopitelná. Jejich nadpisy se tváří, že sdělují nějaké tematické ohraničení, ve skutečnosti autor postupuje přímočaře chronologicky, bez jakékoliv vazby na zcela uměle vytyčené dílčí celky. Typografická úprava také nenapomáhá čtenářům ke snadnějšímu přehledu. Občasná pomlčka naznačující přímou řeč není dostačujícím znamením, ani tu a tam (nikoliv pravidelně) vynechaný řádek či jiné znaky oddělující např. dílčí témata uvnitř jedné kapitoly nejsou využívány trvale. Zkrátka systematicky založený čtenář může mít s přehledností trochu problém. Připojená obrazová příloha by snad vůbec neměla být do knihy vložena. Kvalita obrázků i fotografií je naprosto mizerná a nikterak nerozšiřuje ani příběhovou, ani historickou rovinu publikace.

Nechtěl bych však být nemilosrdným katem. Autor na rozdíl od jiných foglarovských pojednání rozšiřuje společenský a historický kontext Foglarova působení a tím může přinášet nové asociace či podněty k širšímu hodnocení. Zatímco dosud jsme ve foglarovských knihách mohli být svědky koncentrace na hlavní postavu (a veškerý další kontext včetně politických a společenských reálií měl pouze náznakem dokreslovat personální středobod pojednání), tentokrát se popisovaná osobnost více a přehledněji začleňuje do sociálního dění. Pokud by u čtenářů převládlo čtení nepřebírající veškeré informace jako platné faktografické údaje, ale jako určitou nadsázku hyperbolicky zpřístupňující životaběh Jestřábův širšímu čtenářstvu, pak by si vydavatel zasloužil pochvalu za odvahu pustit se do nové formy popularizace typického představitele aktivního prožívání.

Sborník nezávislých foglarovců

Dosud neznámá kresba Rychlých šípů od dr. Jana Fischera z roku 1950 jakoby obrazně poukazovala na smysl a účel nepravdělně vydávaného *Sborníku nezávislých foglarovců*: pátrat po informacích a skutečnostech spojených s osobou Jaroslava Foglara, které dosud unikají zájmu veřejnosti (zejména té odborné). Redakční rada *Kruhu přátel odkazu J. Foglara* ve složení Jiří Stegbauer - Jura, Luboš Trkovský, PaedDr. Petr Vyleta a Jiří Zachariáš - Pedro vynakládají nemálo úsilí na historické bádání zejména v *Památkovníku národního písemnictví*, aby pro ostatní vynášeli na světlo světa další a další informace, hledali k nim interpretační významy a propojovali je do vzájemných vztahů s dosavadním poznáním. Tak se v tomto čísle můžeme dozvědět o určitých peripetiích Foglarova působení ve válečných dobách, o vztazích a komunikaci s učitelem Kalivodou a jeho manželkou, či o dopisování s panem farářem v Kloboukách u Brna, díky pozornosti sběratelů si prohlédnout dárnou přílohu časopisu *Mladý hlasatel* v

podobě čokoládových mincí (nebo zmíněný obrázek použitý na titulní straně), seznámit se s pohledem recenzentů na dvě nové publikace (o jedné viz výše), ale také se třeba zamyslet nad etickým poselstvím preferovaných rytířských ctností.

Vůbec nechci tvrdit, že se musí každý zážitkový pedagog dopodrobna zajímat o Foglara či soudobé foglarovské snahy. Ale každý, koho zajímá nejenom módní atraktivita často povrchních zážitkových programů, každý, kdo usiluje o smysluplné rozvojové využití prožitkových situací, se jistě se zájmem vzdělává i v širším historickém kontextu onoho silného, atraktivního proudu výchovného úsilí. Tak by vedle woodcraftu či skautingu neměl mít ani cesty foglarovské. A propos: a cože ta nezávislost? To by bylo na delší povídání o rozpolcenosti foglarovského světa, ze všech stran navenek (a zejména na odiv) halících se do slov hlásajících ideály čestnosti, pravdy a poctivosti. Jenomže praktická činnost a mezilidské vztahy nejsou žádným ideálem, a tak o ostouzení, pomlouvání, krádeže a jiné necnosti není ani v tomto společenství nouze. A tak se vedle *Sdružení přátel Jaroslava Foglara* zformoval i *Kruh přátel odkazu Jaroslava Foglara*. Doufejme, že organizační vícehlasnost nepřehluší a neroztříští původní zájem o smysluplné trávení volného času do osobnostních půtek nemajících žádné řešení a racionální východisko...

© Copyright 2010-2015 Gymnasion, o.p.s.

Vydavatel: Gymnasion, o.p.s., V Kukle 336/3, 779 00 Olomouc 9; IČ: 28585861

Šéfredaktor: Ivo Jirásek, kontakt: sefredaktor@gymnasion.info.

Grafický design: Vladimír Halada; Autorská práva vykonává vydavatel. Jakékoliv užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým je možné jen se souhlasem vydavatele. Za obsah jednotlivých příspěvků odpovídají jejich autoři.

Tištěný Gymnasion: Pro více informací nebo v případě problémů s objednávkou kontaktujte:

Chata Zuzana

in **Misto**

Keď sme pred dvoma rokmi hľadali miesto na kurz, ktoré by nebolo ďaleko od Bratislavy, ale bolo dosť pekné a pritom cenovo dostupné, cesty ma zaviedli na chatu Zuzana, susedku známej Zochovej chaty, len pár kilometrov od Modry (30 km od Bratislavy).

V okolí sme robili kurzy už pred rokmi. A vždy sme boli veľmi spokojní.

Interiér:

Vnútri je veľká spoločenská miestnosť (jedáleň) a vedľa nej malička (čajovňa), v prípade potreby ak sa ľudia potlačia, dá sa do oboch vmestiť. Na prízemí je krb, dá sa ním vyhriať celá chata. Je tam i kuchynka, kompletne zariadená (i keď nám nefungoval sporák a využívali sme dvojplatničku), dá sa v nej variť i pre také veľké množstvo ľudí. V chate sa programovo nevarí, variť musí tím alebo kuchárka. Alebo účastníci, ako v našom prípade.

Na dvoch poschodiach sú izby s kapacitou 2 – 4 ľudí, jeden apartmán. Nás sa pohodlne vmestilo 21 ľudí, jednu izbu sme využívali len ako sklad. Na medziposchodí je ešte posedenie, ktoré sa dá tiež využívať. Chata má terasu, dá sa pekne využívať na kadečo (športové aj tvorivé aktivity).

Chata má atmosféru starej kvalitnej chaty zo začiatku 20. storočia. Je útulná a príjemná, hoci trochu tmavá. Má dobré kúrenie, solídny mobiliár, dobre upravené sociálne zariadenia. Rozhodne sa ju nehanbili ponúknuť účastníkom. Pán domáci je citlivý na možné poškodenia, nečudujem sa. Inak je výborný v tom, že ako nám na začiatku odovzdá kľúče, tak si ich na konci príde prevziať, nekontroluje, nesledí. Na záver treba chatu upratať.

Exteriér:

Treba vodu? Skaly, lúky, vysoké stromy, súkromie, zaujímavé zákutia (napríklad kostolík, výhľad do kraja, hvezdáreň, jaskyňa), ohniská, dobré turistické cesty so značením...? Plus dostupnosť dopravou a možnosť rýchlo zbehnúť na nákupy do mesta či Bratislavy. Navyše dve vodné plochy – jedna dve minúty od chaty, druhá asi 20 minút a kúsok od chaty aj príjemná Bystrina.

Neviem o mnohých miestach, ktoré sú pre aktivity zážitkových kurzov vhodnejšie.

<http://www.peknachata.szm.sk/popis.htm>

adresa: Piesok 347

kapacita: 25 lôžok, dá sa rozšíriť na 30, ale to len v naozaj krajnom prípade

tel.: 0905 508 013

e-mail: fugelka@mail.t-com.sk

cena: bez stravy 650 eur od piatka do nedele, 750 eur od štvrtka do nedele.

O autorovi

Marie Stracenská

Absolventka žurnalistiky a dejin umenia pracujúca v televízii Markíza, od roku 1994 spolupracovníčka Štúdia zážitku – Outward bound Slovensko.

Autorovy najpopulárnejší príspevky

Pre iných...

Članek - 26. Březen, 2012

Chata Zuzana

Članek - 27. Květen, 2010

Vršatec

Članek - 27. Květen, 2010

Medzi veľkými a malými

Članek - 6. Srpen, 2012

Akcia Mlyny

Članek - 22. Listopad, 2010

Za zvoničkami Milenců...

in **Misto**

Je-li tématem tohoto vydání Gymnasionu „svoboda“, pak bychom i v této rubrice měli navštívit místo svobodné. Nabízí se New York a zde Statue of Liberty, Svobodné Heřmanice na Moravě či Svobodné Hamry na Vysočině. Ačkoliv sám pocházím z Vysočiny, pozvu Vás jinam – do jižních Čech. Kraj rybníků; kraj, kde lidé po staletí žijí v souladu s **nároky** přírody – taková jsou klišé v turistických průvodcích, plakátech i internetových prezentacích. „Žádná zmínka o svobodě“, říkáte si možná.

Jedna z definic svobody praví, že člověk je svobodný tehdy, má-li možnost volby. Pokud jde o výběr zajímavých míst, kam je možné se v jižních Čechách vydat, pak jistě pozvánka do tohoto koutu naší vlasti patří do tohoto čísla. Mým úmyslem je představit kout, kde končí tzv. Vitorazsko, a Třeboňsko volně přechází v Novohradské hory. Krajina severně od historického města Nové Hradce se vyznačuje rozsáhlými lesy s cestami rovnými jak když stělí, ale samozřejmě (vždyť jsme v jižních Čechách) i rybníky. A to rybníky rozsáhlými, někdy velkými jak Svět, i lesními tůňkami tmavými jak černokněžníkův plášť. Krajina jak stvořená pro zážitkovou akci.

Na břehu rybníka Vybírač mezi Petřkovem a Bukovou už několik desítek let funguje rekreační středisko Jedličkova ústavu v Praze. Jde o velmi běžný chatkový tábor s jídelnou, klubovnou apod., který je možné si pronajmout pro pořádání vlastní akce. To, že je možné ve zcela běžném středisku prožít naprosto fascinující zážitky není třeba v Gymnasionu opakovat. Vždyť i Prázdňinová škola Lipnice zde, pod vedením J. Trávníčka, uskutečnila několik kurzů. Jedinečná kaskádovitá soustava rybníků nabízí nepřehledné programové možnosti i různá překvapení – stát uprostřed několika hektarového rybníka jen po kotníky ve vodě, po silnějším dešti poslouchat tajemné probublávání výpusti uprostřed lesa. Proč ale že je toto místo svobodné?

1) svoboda organizačně-politická

Pohybujeme se asi 7 km od současné česko-rakouské hranice. Někdo pamatuje, jiný se vyzná v historii. Pro ostatní jen drobná vsuvka: Celá tato oblast začala být osídlována ve větší míře až ve 12. století – nejprve v první kolonizační vlně z vnitrozemí Čech, později v druhé vlně z Podunají. Začal tak osm století trvající jev soužití česky a německy mluvících spoluobčanů na jednom území. Z hlediska správy se ve 12. a 13. století o toto území střídali čeští Přemyslovci a rakouská knížata. Od roku 1296 až do roku 1919 patřilo toto území k Dolnímu Rakousku. V prvním republikovém období bylo území Vitorazska součástí Československa, ovšem v roce 1939, po zřízení Protektorátu, stalo se toto území opět sudetoněmeckou součástí a české obyvatelstvo bylo násilně vysídleno. Po druhé světové válce tomu bylo naopak – vysídleno bylo německé obyvatelstvo a oblast byla dosídlena Čechy. Začala další éra, tentokrát pod komunistickým vedením státu – pro obyvatele příhraniční oblasti to znamenalo těžký život v ochranném pásu.

Podle záznamů však – pokud nedocházelo k násilným zásahům shora – obyvatelé čeští i němečtí žili v souladu. Někdy i v jednom domě. Ale na krajině jakoby bylo poznat střídání příslušnosti ke státnímu/fišskému uspořádání – působí tajemně, mysticky, exoticky, ale zároveň je neskutečně harmonickou a přitažlivou.

Dnes – díky výhodám zařazení do Schengenského prostoru – jako by bylo handrkování o toto krásné území u konce. Svobodný příhraniční pohyb nám dává nové možnosti pro

Použité zdroje a zdroje dalších informací:

<http://www.novehrady.cz>

<http://www.trebonsko.com>

<http://www.jus.cz>

O autorovi

Richard Macků

Mgr. Richard Macků, Ph.D. (1981), odborný asistent na Katedře pedagogiky Teologické fakulty v Českých Budějovicích. Nadšený cyklista a příznivec lyžování, sněhu a zimy obecně.

Na odborné úrovni se věnuje pedagogice volného času a zážitkové pedagogice. Jako pracovník Centra filozofie pro děti při JU v Českých Budějovicích se podílí na rozvoji a rozšiřování pedagogického programu Filozofie pro děti – především v oblasti využití metod her a zážitkových. Mezi jeho zájmy dále patří meteorologie či správa systémů. Externí lektor DIS Fryšták.

Články Vydání Autoři

objevování nejružnějších zajímavostí tohoto úžasného koutu světa.

2) svoboda duchovní

Asi 10 km od našeho místa se nachází obce Hojná Voda a Dobrá Voda. Jak názvy napovídají, jde původně o lázeňská letoviska (léčivé účinky zdejších mírně radioaktivních pramenů byly známy od pradávna). Známa je však i legenda o zjevení Panny Marie a o zázračných uzdraveních, proto se Dobrá Voda stala i známým poutním místem. Dnes vévodí kraji pod Kraví horou mohutný chrám Panny Marie Těšitelky, který stojí na jejím úpatí. Na Dobrou vodu přicházely každoročně desetitisíce poutníků (udává se, že krátce po postavení chrámu to bylo až 60 tis. poutníků ročně). Jedna z významných poutních cest spojující Třeboň s Dobrou Vodou vedla jen necelý kilometr od zmíněného rybníka Vybírač. Dnes tudy vede cyklotrasa 1050 (Paměť Novohradská) s několika informačními tabulemi. Zajímavé jsou kapličky, které tuto cestu lemují. Dlouhá léta to byly jen ruiny. Dnes však – díky něčí nelhostejnosti – kapličky září do daleka svou bělostnou omítkou a červenou stříškou.

3) svoboda jednání

Snad každému člověku musí udělat radost, když vidí, že se něco daří. Když někdo něco opraví, obnoví, udělá hezké. Je dobře, že existují lidé, kteří se nebojí, že jejich práce přijde vniveč, že někdo zase rozbije jejich dílo. Tito lidé možná jednají z přesvědčení, že lze měnit svět kolem nás skrze tyto drobné kroky, ve kterých „testujeme“ společnost – zda ob stojí a bude obdivovat, nebo rozbije a ukradne. Účastníci dvou po sobě jdoucích zážitkových kurzů (konaných v táboře na břehu rybníka Vybírač) obohatili zdejší krajinu o další fenomén – dvě dřevěné zvoničky. Každá jiná, přitom obě mají něco společného. Zvoničky byly nazvány „Milenci“. Informační tabulka vysvětluje jejich označení: *„Vítej, poutníku, ať jsi vysílen svou cestou, zde najdeš klid. Mé srdce je pevné a dává naději srdcím znaveným. Zazvoň a zaposlouchej se do mého příběhu. Tón lásky se line krajinou a rozeznívá srdce přírody. Na mou píseň tančí nejmenší semínka v půdě, motýlí křídla i vánek v korunách stromů. Připoj se a nech se vést melodií mého srdce. Můj milý čeká nedaleko, rozhoupej i jeho zvon, ať lásku cítí také on. Nechť milenci zazvoní, ať každý rození svůj zvon. Láska krajem zavoní, jsem navždy Tvá já Tvůj...“.*

Autorovy nejpopulárnější příspěvky

Jak reagovat na otrávené účastníky, přestože se mi program zdá kvalitně připraven?

Poradna - 12. Srpen, 2014

Jaké zkušenosti máte s uváděním zážitkové pedagogiky do školního vyučování? Píšu na toto téma bakalářskou práci a budu ráda za každý Váš názor nebo konkrétní poznatek z praxe.

Poradna - 28. Srpen, 2014

Filozofie pro děti – specifický způsob výchovy zážitkem

Článek - 9. Červenec, 2010

Jak rozdělovat účastníky do menších skupin?

Poradna - 21. Prosinec, 2013

Co dělat s někým, kdo cíleně nabourává program (neguje jej apod.)?

Poradna - 8. Březen, 2012